

TA DOKUMENT JE **IZBOR ODZIVOV JAVNOSTI**, KI NASLAVLJAJO VARUHA PRAVIC GLEDALCEV IN POSLUŠALCEV IN JE NAMENJEN ZA OBVEŠČANJE UREDNIKOV OZIROMA UREDNIŠTEV RTV SLOVENIJE TER SEZNANJANJE OBČINSTVA Z OBRAVNAVO NJIHOVIH ODZIVOV. VSEBINE ALI DELOV VSEBIN NI DOVOLJENO UPORABLJATI V NOBENEM DRUGEM KONTEKSTU.

MESEČNO POROČILO O ODZIVIH OBČINSTVA

MAREC 2021

Povzetek odzivov in odgovorov z izbranimi poudarki, mnenja in priporočila, statistika

Objava na spletnem naslovu www.rtv slo.si/varuh: 14. april 2021

Končna redakcija: 13. april 2021

Pripravili: Ilinka Todorovski, Eva Semič

Poudarki v odzivih in odgovorih ter mnenja in priporočila za marec 2021

K velikemu številu marčnih odzivov so prispevala verižna pisma, povezana s poročanjem o cepljenju in cepivih. Varuhinja je spomnila na smernice za poročanje o javnozdravstvenih temah, ki novinarje spodbujajo, da v imenu občinstva poiščejo odgovore na različne dileme.

Radijski poslušalci so se kritično odzivali na marčne spremembe v zvočni podobi, glasbeni opremi, dolžini, vsebini in terminu informativnih oddaj.

Med odzivi na televizijske vsebine je varuhinja podrobneje obravnavala pritožbe na tri zadeve, in sicer glede uvoda v oddajo Dobro jutro, v katerem je voditeljica govorila o gregorjevem in čivkanju, glede oddaje Intervju, ki je vsebovala izjavo, s katero je gost poimensko obremenil tretjo osebo, in glede poročanja o poslančevi diplomski nalogi v Dnevniku. V teh zadevah je napisala mnenja in priporočila.

Kazalo vsebine

TELEVIZIJA SLOVENIJA	4
I. INFORMATIVNI PROGRAM	4
Kdo sme nastopati v oddajah javnega medija?	4
Novinarski prispevek ali reklama?	5
Oddaja s sporno vsebino: objaviti ali ne objaviti?	6
Poročanje o preiskavi glede nakupa zemljišč	6
Zadeva poslančeva diploma/opravičilo	8
Kateri podatki držijo?	8
II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM	9
Odlični filmi in serije, a neprimerne ure	9
III. PROGRAM PLUS	9
Modna rubrika v oddaji Dobro jutro	9
Čivkanje v oddaji Dobro jutro	10
IV. SPLOŠNO	11
Zopet moteči prizori cepljenja	11
Zakaj ste prekinili novinarsko konferenco?	12
Štiri ure napovednikov	13
Pohvale	14
RADIO SLOVENIJA	15
I. RADIO PRVI	15
Prenovljene informativne oddaje	15
O razstavi in pravici do splava	18
Studio ob 17ih: gosti in pravica do besede	19
Glasbena ponudba na Prvem	20
Storž o potovanjih, ki so večini nedostopna	21
Je ena najstarejših radijskih iger za otroke še v arhivu?	21
II. VAL 202	22
Nedostojna izjava ali besedna igra?	22
O napovedniku za športni dogodek	23
Pohvala za rubriko Jezikanje	23
MMC	24
I. NOVINARSKE VSEBINE	24
Neprimerne fotografije ponesrečenega smučarja	24
Monotone vsebine v rubriki o Znanosti in tehnologiji	24
II. UPORABNIŠKE VSEBINE	25

RTV SLOVENIJA	25
I. JEZIKOVNA KULTURA	25
Seksistično naslavljanje voditeljic	25
II. OGLAŠEVANJE	26
Oglaševanje in športni prenosi	26
III. TEHNIČNE ZADEVE	27
O razmerju med glasnostjo TV-programa in oglasov	27
Izvirnik preglasen, da bi slišali prevod	28
Glasba in razumljivost govora v oddaji Mestne promenade	29
IV. VARUHINJA	30
Letno poročilo za 2020	30
Izobraževanje za mlajše novinarje	30
V. SPLOŠNO	30
Covid-19: informiranje o javnem zdravju, marec	30
PRILOGE	33
PRILOGA 1: Oddaja s sporno vsebino: objaviti ali ne objaviti?	33
PRILOGA 2: Zadeva poslančeva diploma/opravičilo	38
PRILOGA 3: Čivkanje v oddaji Dobro jutro	42
PRILOGA 4: O razmerju med glasnostjo TV-programa in oglasov	48
STATISTIKA	50

TELEVIZIJA SLOVENIJA

I. INFORMATIVNI PROGRAM

Kdo sme nastopati v oddajah javnega medija?

Gledalec **A. K.** je varuhinji pisal po oddaji Tarča, 4. marca o lažnih profilih na Twitterju, v kateri je prek videopovezave sodeloval tudi notranji minister. Gledalec je zastavil dve vprašanji: ali v oddajah javnega medija smejo nastopati posamezniki, ki zase trdijo, da ne plačujejo ali ne želijo plačevati RTV-prispevka, in kako javni medij uresničuje načelo uravnoteženosti.

»Pišem vam v zvezi z izbiro gostov v pogovornih oddajah. Že dolgo časa je tlelo moje nezadovoljstvo, četrtekova Tarča pa je bila očitno kaplja čez rob. Že skoraj 10 let plačujem RTV prispevek, tako kot vsak pošten državljan. Tudi v obdobju ko sem imel finančne težave, sem prispevke poravnal.

Kako je mogoče, da v goste redno vabite gosta (e), ki javno hujskaj(o) proti plačevanju RTV prispevka. To se mi zdi skrajno žaljivo do državljanov, ki prispevek redno plačujemo! Kako je mogoče, da za ceno uravnovešenosti (?), vabite v goste ljudi, ki niso strokovnjaki za temo oddajo. In ne samo, da niso strokovnjaki, povrh so se že velikokrat izkazali s svojimi lažmi in diskreditacijami?

Če je to strategija uravnovešenosti, zakaj potem še pri dnevnem vremenu, ne povabite koga, ki bo zanikal in oporekal vremenski napovedi, ki jo izdelajo strokovnjaki za vreme?«

Glede izbora sodelujočih v TV-oddajah je odgovorna urednica Informativnega programa **Manica J. Ambrožič** zapisala:

»V naše oddaje vabimo nosilce javnih funkcij (ministre) ali glede na tematiko relevantne sogovornike ne glede na to, kakšen je njihov odnos do plačevanja RTV prispevka.«

Varuhinja meni, da mora javni medij slediti načelu, da ni prepovedanih gostov, o vsakokratni zasedbi oz. sodelujočih v razpravah pa je treba odločati glede na fokus in kontekst. Dodala je splošno pojasnilo:

»Kot varuhinja – enako kot programski ustvarjalci – nimam vpogleda v osebne podatke plačnikov RTV-prispevka, iz katerega bi lahko (ali smela) ugotavljati, kdo je dejanski zavezanec za plačilo tega prispevka v posameznem gospodinjstvu, ali je ta prispevek gospodinjstva tudi dejansko poravnal oz. morda kar izterjan, vključno s plačilom globe. To velja tudi za vas ali druge pritožnike, ki izjavite, da ste reden plačnik tega prispevka. Za te zadeve je pristojna služba za RTV-prispevek.

O morebitnih spremembah zakonodaje, ki bi redefinirala javni medijski servis in način njegovega financiranja, se na splošni ravni ne izrekam. Verjamem, da demokratična družba potrebuje neodvisen javni medij, pri čemer je poleg vsebinske pomembna tudi finančna neodvisnost. Modeli pa so seveda različni.

Glede izbora gostov pa pojasnujem, da načelo uravnoteženosti pomeni takšno sestavo govorcev, ki v največji meri zagotovi celovitost predstavitve neke polemične oz. kontroverzne teme, na način, da si občinstvo o njej lahko ustvari svoje mnenje. Lažno uravnoteževanje (angl. false equivalence), ko se primerja neprimerljivo ali npr. sooča znanost (meteorologija) z laičnimi mnenji (o vremenu), v javnem mediju ni dovoljeno.«

Novinarski prispevek ali reklama?

Gledalca **I. P. B.** je zanimalo, kakšen je bil namen prispevka v Slovenski kroniki 10. marca. Po njegovem mnenju je šlo za »reklamo«.

»V videnem prispevku je neka ravnateljica pripovedovala o naselju Kosezu v Ljubljani, ki naj bi bilo onesnaženo, ker ni nameščenih košev za smeti in so otganizirali otroke, da so čistili okolico, kar je sicer opravljalo Turistično društvo Koseze, to pa je v bistvu zasebna firma, ki bi rada namestila koše in zaračunavala prebivalcem čiščenje košev in odvoz smeti. V preteklosti se jim je to že izjalovilo, saj je bilo okolje še bolj onesnaženo z odpadki okoli neestetskih pločevinastih košev. Prispevek je bil torej reklama za Turistično društvo, ki išče zaslužek.

Zakaj ne pripravijo raje oddaje o nevzgojenih otrocih, ki smetijo kjerkoli. Slabo zastavljen učnovzgojni program šol je očitno rezultat slabega dela na učnovzgojnem področju. Predrago vas plačujemo za takšen nekvaliteten program.«

Varuhinja je pojasnila značilnost oglasov oz. prikritih oglasov, in sicer, da tisti, ki vsebino objavi, zanjo prejme tudi plačilo. S tega vidika je gledalčeva oznaka neupravičena, prav tako je lahko žaljiva do novinarjev, ki ne reklamirajo, ampak poročajo. Ker je menila, da je gledalec sporno označbo uporabil nehote, je uredništvo prosila za vsebinski odziv.

Urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič**:

»Naš namen nikakor ni bilo reklamiranje, pač pa smo želeli opozoriti na smetenje okolja v okolici vrtcev in šol. V Slovenski kroniki smo 10.3. tako objavili poročilo o čistilni akciji vrtca in osnovne šole in v prispevku ni bilo omenjeno Turistično društvo Koseze.

Društvo je ravnateljica Vrtca Mojca omenila v javljanju »v živo« v Prvi dnevnik in sicer ga je opisala kot »upokojenega«. Opozorila je, da so v naselju le trije koši za smeti in pristojne pozvala, naj namestijo več košev.

Ne vem, zakaj bi bilo javljanje in poročilo s čistilne akcije reklama, vsekakor pa je okoljska problematika v naših oddajah pomembna in na težave s tega področja opozarjamo redno.«

Oddaja s sporno vsebino: objaviti ali ne objaviti?

Varuhinja je prejela pritožbo **Borisa Vezjaka** glede oddaje Intervju, ki je bila na sporedu 14. marca. Vnaprej posneta oddaja je vsebovala izjavo, s katero je gost poimensko obremenil tretjo osebo. V naslednji oddaji, 21. marca, je bil o tem objavljen popravek.

Pritožnika je zanimalo, ali je odgovorna urednica Informativnega programa ravnala prav, ko je dovolila objavo oddaje, ne da bi se imenovana oseba imela možnost braniti.

»Je odgovorna urednica Manica Janežič Ambrožič pred predvajanjem intervjuja s Sebastjanom Jeretičem preverila resničnost trditev gosta, s katerimi je v pogovoru na TV Slovenija obračunal z novinarko iste radiotelevizije, torej z njeno sodelavko Eugenijo Carl, označeno za politično aktivistko? Je pri tem kot podpisana pod oddajo postopala dovolj profesionalno, ali pa je, ravno nasprotno, iz nekega razloga klecnila? /.../

Poklicna merila kot osrednji dokument s smernicami profesionalnega novinarstva na RTV Slovenija ne opisujejo zelo natančno, kako naj pred oddajo tehta urednik. Predvideva se sicer obvezno posvetovanje z njimi, v tem primeru torej Možine, ki je dolžan obveščati o svojem delu nadrejene urednice, kar še posebej velja ob raznih spornih vprašanjih, ki imajo lahko velik javni odmev. V takih primerih dokončno odločitev nato sprejema odgovorni urednik, piše v Poklicnih merilih, kar ne pušča dvoma o tem, komu se mora novinarka zahvaliti za izrečene ostre besede.«

Varuhinja v obravnavi ni ugotovila kršitve Poklicnih meril in načel novinarske etike. O zadevi je napisala **MNENJE** in **PRIPOROČILO**. Poročilo, ki vsebuje tudi odziv odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič**, je objavljeno kot **PRILOGA 1** na strani 33.

(Varuhinja v tej zadevi izjemoma ne anonimizira imena pritožnika, saj je vsebina pritožbe enaka besedilu, ki ga je objavil na spletni strani, [Politizacija proti kolegialnosti: zakaj so v oddaji Intervju dovolili obračun z novinarko Eugenijo Carl.](#))

Poročanje o preiskavi glede nakupa zemljišč

Gledalec **B. J.** je varuhinji pisal zaradi poročanja o domnevno spornem nakupu zemljišč ministra za notranje zadeve. Izpostavil je obseg poročanja septembra lani, ko so se pojavili sumi nepravilnosti, in 16. marca, ko je NPU končal preiskavo in ni ugotovil nepravilnosti.

»Ob izbruhu te "afere" ste o tem večkrat poročali z osrednjim navajanjem imena in priimka g. Aleša Hojsa. Ko pa je NPU ugotovil, da pri tem ni bilo ničesar spornega, pa

niste poročali o tem v istem stilu, kot bi bilo edino prav, ampak ste ime in priimek skrivali za res bizarnimi navedbami "NPU je ugotovil, da nakup parcel, ki jih je nekaj fizičnih oseb kupilo na primorskem od ruskega državljana, ni bil sporen".

Seveda v vašem stilu pričakujem navedbo, da se je ime Hojsa pojavilo spodaj v podnapisu in da s tem ni nič narobe. To se mi zdi nezaslišano, da se javni medij tako obnaša. Kot da bi jaz o vas osebno govoril naokoli svinjarije, potem bi pa čez nekaj dni govoril, da neka oseba ni naredila svinjarij, spodaj bi pa v roki kazal mali napis z vašim imenom. To je zame obrekovanje in trosenje laži, ne da bi se za to potem opravičili.«

Odgovor odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija **Manice J. Ambrožič**:

»Obe razkritji smo povzeli po drugih medijih; nismo poročali le o sumih nepravilnosti, pač pa smo gledalcem posredovali tudi ugotovitve nadzornih ustanov. Pojasnjevanje domnevo spornih in zelo kompleksnih nepremičninskih poslov zahteva predstavitev več podatkov, izjav in odzivov, kot novica, da NPU ni ugotovil razlogov za sum storitve kaznivega dejanja.

O domnevno spornem nakupu parcel smo sicer poročali korektno in skladno z vsemi profesionalnimi standardi. Korektno smo objavili tudi informacijo o ugotovitvah NPU-ja, ki so jo prvi objavili kolegi v Delu, kar smo navedli kot vir.

Prilagam še novico, ki je bila epilog zadeve:

'Nacionalni preiskovalni urad pri nakupu gradbenega zemljišča na Slovenskem primorju, ki ga je nekaj fizičnih oseb kupilo od ruskega državljana, ni ugotovil razlogov za sum storitve kaznivega dejanja, poroča Delo. Po neuradnih informacijah časnika gre za parcele v Kolombanu, ki sta jih med drugimi kupila minister Aleš Hojs in žena Borisa Popoviča. Postopek v zvezi s prodajo omenjenega zemljišča je že pred tem končala Komisija za preprečevanje korupcije'.«

Varuhinja:

»Uredničinemu pojasnilu lahko dodam le splošno pojasnilo, da novinarskega poročanja o nekem ravnanju, dogajanja, dogodku ali fenomenu ni mogoče razlagati kot novinarjevo strinjanje s tem ravnanjem, dogajanjem, dogodkom ali fenomenom, kakor tudi medijskega raziskovanja domnevnih nepravilnosti ali nasprotij interesov ni mogoče označevati za obtoževanje ali lažno poročanje. Bistveno pa je, da medij pri poročanju preverja dejstva, uporablja verodostojne vire ter ohranja kritično distanco oz. nepristransko držo.«

Gledalec z odgovorom ni bil zadovoljen, menil je, da bi bilo potrebno o obeh novicah poročati v enakem obsegu in na enak način ter se opravičiti.

Zadeva poslančeva diploma/opravičilo

Varuhinja je prejela 6 pritožb na poročanje glede izobrazbe poslanca Desusa Branka Simonoviča v Dnevniku TV Slovenija med 18. in 24. marcem.

Ključni očitki oz. vprašanja so bili:

- zakaj je javni medij sploh raziskoval poslančevo izobrazbo oz. ali ni že poročanje o tem »gonja« oz. »napad« na poslanca;
- ali sta bila postopek preverjanja dejstev in način poročanja etično in poklicno pravilna (zlasti po preobratu, t. j. poslančevi predložitvi dokumenta in sporočilu iz Zagreba, da je dokument pristen);
- kdo bi se moral poslancu (in občinstvu) opravičiti.

Varuhinja je v zadevi napisala poročilo, ki vsebuje odgovor pristojne urednice **Manice J. Ambrožič** ter **MNENJE** in **PRIPOROČILO**. Varuhinja meni, da je preverjanje informacij, povezanih z nosilci javnih funkcij, upravičeno, da je priprava vsebine potekala v skladu s standardi in da ni upravičeno pričakovati, da bi se medij opravičil za objavo podatkov, ki jih je preveril in pridobil pri uradnem viru, oz. za napako, ki jo je storila uradna ustanova.

Poročilo je objavljeno kot **PRILOGA 2** na strani 38.

Kateri podatki držijo?

Gledalec **M. B.** je opozoril na neujemanje podatkov pri poročanju o poteku cepljenja v Izraelu, ki so bili istega dne, 23. marca, predstavljeni v Dnevniku, kasneje pa v Odmevih:

»Ob ogledu Tv dnevnika 21.3.2021 sem slišal podatke, ki so me zmedli in ne dvomim, da gre za hud zdrs. Ob poročanju je napovedovalka Elen Batista Stader navedla, da ima država Izrael že 80 % cepljenih državljanov?! Ob končevanju TV dnevnika pa je ob uvajanju voditeljice Odmevov le ta navedla, da ima država Izrael nekaj več kot 50 % cepljenih?! Kdo ne preverja kaj je res in zdi se mi, da nekdo »navija« za Izrael ali pa ekipa ne obvlada osnovnih veščin poročanja?«

Odgovor **varuhinje**:

»Imate prav, med 19. in 20. uro ste slišali dva podatka. Oba držita, vendar sta bili obe informaciji pomanjkljivi: drži, da je v Izraelu cepljenih več kot 80% državljanov. Vendar se to nanaša na tiste, ki so prejeli najmanj en odmerek. Izraelskih državljanov, ki so prejeli dva odmerka, je več kot 50%.«

Uredništvo je v oddajah naslednjega dne, ob poročanju iz Izraela, navedlo celovite podatke.

II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM

Odlični filmi in serije, a neprimerne ure

Več gledalcev je vprašalo, zakaj se filmi in serije predvajajo pozno zvečer ali zgodaj popoldne, ko po njihovem mnenju odlične vsebine TV Slovenija vidi premalo gledalcev. Primera:

»Nisem še videla tako odličnega filma o življenju žensk na vseh koncih te naše globalizirane vasi, ki ji rečemo Svet - Ženska, ženske. Vendar sem žalostna, da se je odgovorni urednik odločil za tako pozno uro predvajanja, ki najbrž ustreza samo nam, upokojencem. Danes je ponovitev na 2. programu RTV, a spet sredi noči. Zakaj tako? Če v prime time lahko spremljamo razne krvave zgodbe, tudi spremljanje nekaterih sicer zelo pretresljivih pripovedi žensk najbrž ne bi škodilo, prej bi morda ozavestilo kakega gledalca, gledalko, ki morda še dvomi v pomen in namen 8. marca v 21. stoletju.« (M. J.)

»Za nadaljevanko Severna Obzorja se izjemno, iskreno in od srca zahvaljujem. Je legendarna in je poseben užitek gledat jo ponovno po dolgem času. Je pa čas predvajanja malce čuden, po prvih poročilih ko se običajno kuha kosilo, mlajši in srednje mlajši so še v službah. Predvidevam, da je ob tej uri v dobri meri prezrta od publike, ki zna ceniti takšne stvaritve. Bi bilo super če bi lahko to nadaljevanko še enkrat ponavljali na prvem ali drugem nekje pozno popoldan ali zvečer.« (V. R.)

Primer odgovora **varuhinje**:

»Pri uvrščanju posameznih programskih vsebin v programe javnega medija (radijske in televizijske) je treba upoštevati številna pravila in omejitve, od npr. ustreznosti za različne starostne skupine prek dolžine oddaje do potrjene programske sheme. /.../ Dejstvo pa je, da vse več TV-gledalcev programa ne glede več tako, ampak oddaje spremljajo takrat, ko imajo za to čas in voljo z zamikom prek operaterjev, v mlajši generaciji pa skoraj izključno še po spletu – prek mobilnih naprav, računalnikov ali modernih televizorjev. Kdor uporablja katero od teh možnosti si lahko programske vsebine pogleda še ves teden, ob uri, ki mu ustreza. V spletnem predvajalniku so po navadi na voljo še 7 dni po predvajanju na televiziji.«

III. PROGRAM PLUS

Modna rubrika v oddaji Dobro jutro

Gledalka **L. S.** je pisala glede rubrike o modi v oddaji Dobro jutro:

»Redno gledam oddajo "Dobro jutro" v glavnem sem zadovoljna s temami, tudi pohvalila sem ga. Ljubico, ki je zelo prisrčna. Moti pa me oddaja o modi s ga. Ano in

ga. Flego, ali se vam zdi da taka oddaja sodi v širšo populacijo, ob ekonomski in socialni krizi ki jo preživljamo sedaj? To "preseravanje" oprostite izrazu, modernih in dragih oblačil, ki si jih lahko privoščijo manj kot peščica ljudi, kakšen je potem smisel oz. domet tega početja v oddaji?»

Odgovor odgovornega urednika Programa Plus **Roka Smoleja**:

»Že v januarju 2021, ko ste nam (varuhinja) posredovali pomisleke v zvezi z modnimi vsebinami v oddaji Dobro jutro, smo znotraj uredništva z urednico in obema ustvarjalkama opravili razpravo na to temo, analizirali preteklo delo in postavili smernice za naprej.

Oddaja Dobro jutro je mozaična oddaja, enkrat bolj, drugič manj uspešno poskušamo krmariti med najrazličnejšimi vsebinami, ki se tičejo našega vsakdanjega življenja, pri čemer imamo vedno v mislih najširši krog gledalcev, naš cilj pa je čim večja pestrost vsebin. Vsebine o modi oz. kulturi oblačenja sicer sodijo v t. i. »lifestyle« vsebine vseh sodobnih televizijskih programov, kot tja sodijo tudi kuhanje, vrt, telovadba, nasveti o zdravem življenjskem slogu in podobno. Pri tem se nam zdi pomembno poudariti, da modnim vsebinam v okviru oddaje Dobro jutro namenimo približno 30 minut neto na teden, kar je tudi edini programski čas, ki je namenjen tovrstnim vsebinam v okviru TV Slovenija, saj specializirane oddaje o modi ni na sporedu. Razumemo seveda, da nekaterih gledalcev kultura oblačenja ne zanima, prav tako kot npr. vrtni nasveti ne zanimajo tistih, ki nimajo svojega vrta, koga drugega moti kuhanje itd.

Naša usmeritev je, da se modnih vsebin lotevamo svetovalno, da osveščamo o kulturi oblačenja, da gostimo tudi slovenske modne oblikovalce in dajemo priložnost za predstavitve mladim modnim ustvarjalcem, ki so se v teh času znašli v nezavidljivem položaju. V prvi vrsti pa nas zanima uporabna moda, uporabni nasveti, ki jih lahko uporabimo v vsakdanjem življenju (barvne kombinacije oblačil, različni kroji za različne postave, bonton oblačenja itd.), seveda se občasno dotaknemo tudi visoke mode, ki predstavlja navdih za modo, ki jo potem opazujemo in nosimo na ulicah.

Analiza gledanosti kaže, da v modnih minutah gledalcev ne izgubljam in gledanost modnega bloka ne odstopa od gledanosti ostalih delov oddaje. V uredništvu pa nas vedno znova preseneča odziv gledalcev, saj ustvarjalci prejemajo veliko elektronski sporočil in celo pisem, v katerih (pretežno) gledalke sprašujejo za nasvete o oblačenju, odgovore na njihova vprašanja pa redno vključujemo tudi v oddajo.«

Čivkanje v oddaji Dobro jutro

Varuhinji je pisala programska svetnica **Alenka Gotar** in opozorila na oddajo Dobro jutro, 13. marca. Povod je bil voditeljičin uvodni nagovor ob 7. uri, ko je dejala:

»'Na Gregorjevo — otec, še veš? — se ptički ženili so, za šolskim vrtom v mejici gostili se, pili so....'. Ja, če danes opazite nenavadno veliko ptičkov okoli sebe, ne pozabite, da je prišel njihov veseli dan ljubezni, danes praznujemo Gregorjevo, slovensko valentinovo, ko se ptički ženijo, dan, ki ga je tako lepo opisal tudi pesnik Oton Župančič v svoji pesmi Duma.

In bolje, da čivkajo ptički, kot pa naša vlada po Twitterju: ste opazili, čivk čivk, pa so spet kakšni novi ukrepi, 30 dni epidemije...

Bomo mi kar pri dnevu ljubezni ostali, namreč danes godujejo tudi vsi Gregorji, čestitke vsem.«

Po mnenju programske svetnice je šlo za hud spodrsrljaj voditeljice oddaje ter neprimerno programsko vsebino, uperjeno zoper vlado oz. vladne ukrepe, na kar so jo opozorili tudi drugi. Iz odziva:

»S takimi neprimernimi, nedopustnimi in sprevrženimi dejanji dejansko ogrožate narod in se posmehujeta vsem, ki so izgubili življenje zaradi Covida.

Vlada s pomočjo posvetovalne ekipe za Covid in s celotnim zdravstvenim sistemom skuša čimprej premagati epidemijo in rešiti naš narod. Tudi s podaljšanjem epidemije.

Zato je tokratno obnašanje Mojce Mavec, ki jo sicer visoko cenim kot voditeljico in sem presenečena nad tokratnim "hudim spodrsrljajem", nedopustno in omalovaževanje truda celotnega sistema, ki se bori proti Covidu je nekaj, kar je potrebno resno prediskutirati in potrebno je tudi sprejeti neke posledice.«

Varuhinja je bila seznanjena z odzivom voditeljice oddaje. V imenu uredništva sta odgovorila odgovorni urednik **Rok Smolej** in urednica uredništva jutranjih oddaj **Daša Lamut Prosen**.

Varuhinja ni ugotovila kršitve programskih standardov. V obravnavi je zapisala **MNENJE** in **PRIPOROČILO**. Celotno varuhinjino poročilo je objavljeno kot **PRILOGA 3**, na strani 42.

IV. SPLOŠNO

Zopet moteči prizori cepljenja

Tudi marca je bilo več pritožb gledalcev zaradi prizorov cepljenja in testiranja v informativnih programih TV Slovenija. Primer pritožbe:

»Ni niti enega dogodka, da bi vaši novinarji ne omenili tega nesrečnega kovida. in ni pogleda na ekran, ko bi vaši sodelavci ne snemali tiščanje palčk v nosove ali pa zbadanje z injekcijami !!!« (E. R.)

Varuhinja je v preteklih mesecih gledalcem pojasnjevala, da je TV Slovenija prikazovanje igel, vbodov, paličic, kože zmanjšala na minimum, na podlagi ponavljajočih pritožb pa je opravila hitro analizo dnevnoinformativnih oddaj na TV Slovenija. S strokovno sodelavko Evo Semič sta pregledali vse dnevnoinformativne oddaje za dva naključno izbrana dneva v marcu.

Analiza je pokazala, da je bližnjih posnetkov cepljenja in testiranja še veliko. Uredništvo Informativnega programa je vnovič pozvala k zadržanosti ter pri tem omenila primere dobre prakse v nekaterih evropskih javnih televizijah.

Iz **varuhinjinega** odgovora gledalki:

»Od konca lanskega leta trkam na novinarsko vest in uredništva prosim, naj bodo pri prikazovanju tovrstnih posegov v človekovo telo in osebno dostojanstvo čim bolj konservativni. Očitno sem na podlagi vsebin, ki jih uspeš spremljati, napačno presodila, da so te prošnje v imenu občinstva tudi upoštevali. Žal sem se zmotila, imeli ste prav. Posnetkov igel, ki v bistvu ne služijo ničemer, saj ljudje tudi brez teh ponavljajočih TV-posnetkov vemo, kako poteka cepljenje in nam ni treba vedno znova prikazovati injekcij, je dejansko preveč.

O zasičenosti s prizori cepljenja sem vnovič pisala uredništvu Informativnega programa TV Slovenija. Opozorila sem, da tudi javne televizije drugod po Evropi cepljenje prikazujejo zelo diskretno, brez bližnjih kadrov, s hrbta ali s strani. O tem se je med novinarji vnela strastna razprava, nekateri tem priporočilom pritrjujejo, spet drugi se upirajo omejitvam. Iskreno upam, da bodo prisluhnili opozorilom, saj ne verjamem, da bi si kdorkoli želel odvrnati naše zveste gledalce.«

Zakaj ste prekinili novinarsko konferenco?

Gledalko **M. B.** je zmotila prekinitev prenosa vladne novinarske konference na TV SLO3, 22. marca, prav v času, ko je predstavnik ministrstva za šolstvo govoril o izvajanju pouka.

»Ker ravno na t.i. javni televiziji nenehno poslušamo o tem, kako so ljudje prestrašeni in zmedeni, ker naj jih vlada ne bi dovolj podrobno obveščala o ukrepih, je zato, da bi se izognili tovrstnim ljudskim travmam, toliko bolj pomembno, da bi tiskovne konference v celoti prenašali. Kajti na njih vlada podrobno poroča o svojih ukrepih. Navsezadnje TV SLO še posebej vsak mesec drago plačujemo, zato upravičeno pričakujemo, da bo prenašala tiskovne konference v živo, saj le tako vse izvemo podrobno, v celoti in iz prve roke.«

Odgovor odgovorne urednice Informativnega programa **Manice J. Ambrožič**:

»TVSLO 3 je parlamentarni program, zato smo včeraj novinarsko konferenco vlade ob 12.00 prekinili, saj se je začela izredna seja Državnega zbora. Nadaljevanje novinarske konference (ostalo je še 5 minut) je bilo na MMC-ju.«

Direktorica TV Slovenija **Natalija Gorščak** se je odzvala na zapis o plačevanju TV Slovenija:

»RTV-prispevek ni namenjen ne samo televiziji (TV SLO 1, 2 in 3), temveč tudi dvema regionalnima kanaloma TV Maribor in TV Koper/Capodistria, manjšinskima programoma za madžarsko in italijansko skupnost, osmim radijskim postajam (Radio Prvi, Val 2020, Ars, Radio Koper, Radio Capodistria, Radio Maribor, Radio SI, MMR),

spletnemu portalu rtv slo.si, založbi kakovostne glasbe, našemu simfoničnemu orkestru in Big bendu ter dvema zboroma. TV Slovenija od RTV-prispevka dobi le dobro tretjino sredstev, kar pomeni okoli 4,80€. Predlagamo, da si ogledate, koliko plačujete za kabelski prispevek, pogledajte si, koliko znaša naročnina za Netflix, ki niti ni v slovenščini, ali pa za Voyo, pa boste ugotovili, da TV Slovenija vsak mesec ne plačujete drago, ampak simbolično, Televizija Slovenija mora namreč tretjino sredstev zaslužiti na trgu.«

Štiri ure napovednikov ...

Gledalko **A. H.** so zmotili napovedniki TV-vsebin, ki so se 23. marca predvajali na TV SLO2.

»Kako bi opisala moje trenutno počutje? Ne vem, jezna, razočarana, začudena. Začudena, kakšno "vsebino" nudi javna televizija. Na drugem programu predvajati štiri ure (6.00-10.00) napovednik, kaj res? Saj ne morem verjeti. Štiri ure napovednika! Zdi se mi banalno, da vam sploh pišem, po drugi strani pa bi lahko rekla, da je to, seveda, že stvar principa. Dvomim, da sem edina gledalka, ki se sprašuje čemu plačujemo vsak mesec ta zloglasni rtv prispevek. Če že ni finančnih zmožnosti za kakšne nove vsebine, pa dajte kaj kvalitetnega iz arhiva predvajati. Vsekakor boljše kot štiri ure napovednika.«

Odgovor je pripravila direktorica TV Slovenija **Natalija Gorščak**:

»RTV-prispevek ni namenjen samo televiziji (TV SLO 1, 2 in 3), temveč tudi dvema regionalnima kanaloma TV Maribor in TV Koper-Capodistria, manjšinskima programoma za madžarsko in italijansko skupnost, osmim radijskim postajam (Radio Prvi, Val 2020, Ars, Radio Koper, Radio Capodistria, Radio Maribor, Radio SI, MMR), spletnemu portalu rtv slo.si, založbi kakovostne glasbe, našemu simfoničnemu orkestru in Big bendu ter dvema zboroma.

TV Slovenija od RTV-prispevka dobi le dobro tretjino sredstev, kar nikakor ne zadostuje za njeno delovanje, v zadnjih treh letih pa je TV SLO znotraj sistema RTV SLO izgubila dobrih 1,5 milijona €, kar bi zadostovalo za premierni program na TV SLO 2. Glede na to, da smo toliko denarja izgubili, smo se pač odpovedali tistemu, čemur se lahko, tujemu programu in premiernim oddajam na TV SLO 2, ki so nastajale v Programu plus, katerega proračun smo najbolj oklestili. Tako smo z drugega na prvi program prenesli podjetniško oddajo Prava ideja, s katero bomo začeli sredi marca pod novim imenom v ponedeljkovem popoldnevu, odrekli smo se seriji oddaj Od blizu ob sredah, petkovim večernim pogovorom in razen dokumentarnih vsem premieram tujega programa na TV SLO 2.

Ko smo Programskemu svetu predložili programsko shemo, iz katere je bilo jasno videti, da so na TV SLO 2, ko športa, ki je premieren, ni na sporedu, pretežno ponovitve, tega, žal, ni nihče problematiziral.

Gledalci, žal, mislite, da lahko gremo v arhiv, vzamemo iz njega kaseto/filmski trak oz. posnetke in ga predvajamo, pa ni tako. Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah daje avtorjem pravico, da zahtevajo nadomestila za vsako predvajanje, kar pomeni, da material, ki smo ga sicer plačali in ustvarili iz javnih sredstev, ni brezplačno na voljo.

Zakaj predvajamo napovednike? Zato, ker menimo, da so napovedniki vseeno boljše vsebina kot video strani, to je strani, na katerih se v tekstu izpisujejo informacije, ki jih sicer lahko preberete tudi v podnapisu na TV SLO 3.

V upanju, da bodo TV SLO ponovno dodeljena sredstva, da bomo lahko poleg športa s premierami zapolnili tudi program na TV SLO 2, bomo pripravili shemo za leto 2022.«

Pohvale

Varuhinja je v marcu prejela več pohval na program TV Slovenija. Gledalci informativnih oddaj so pohvalili oddajo Globus, 11. marca, oddaji Intervju z Mladenom Dolarjem, 7. marca ter Sebastjanom Jeretičem, 14. marca. Glede vsebin Kulturno-umetniškega programa je bilo več telefonskih pohval za ponovitev serije Severna obzorja. Varuhinja je v vednost prejela tudi pohvalo za dokumentarni film Tretja generacija (30. 3., TV SLO 1). Več je bilo pohval za razvedrilni oddaji V petek zvečer ter Kaj dogaja.

Gledalec **B. S.** je komentiral novost v televizijskem razvedrilu, petkovo TV-oddajo:

»Pomladni šopek pohval za novo oddajo V petek zvečer. Samo zaploskam lahko. S to oddajo se brez težav primerjate s Hrvati in oddajo A strana. Najbrž ste izgubili nekaj starejših gledalcev, dobili pa nekaj nas, malo sivih. Zmagovalna duet Vilija in Mirana. To si želimo gledati. Voditelja na zelo visokem nivoju. Od gospoda Švaba se to že pričakuje (po njegovih prevoženih milijon km pred občinstvom) in tudi tokrat ne razočara. Voditeljica je pa pozitivno presenečenje. Brez izkušenj, zelo suvereno, sproščeno in neprisiljeno. Ko se bo še izpilila, bo veliko zavisti zelene barve na RTV.«

Gledalka **B. K.** je poslala splošno pohvalo za vsebine TV Slovenija:

»Resnično bi rada pohvalila vaš televizijski spored. Rada gledam kakšno dobro nanizanko, film, intervju, dokumentarno serijo...in vse to nam nudite. Resnično uživam ob gledanju vsega naštetega, kar trenutno nudite. Še tako naprej!«

RADIO SLOVENIJA

I. RADIO PRVI

Prenovljene informativne oddaje

Osrednje radijske informativne oddaje na Radiu Slovenija so s 1. marcem doživele številne spremembe: po vsebini, dolžini, zvočni podobi in terminu predvajanj. Dva poslušalca sta se odzvala na premik večerne radijske informativne oddaje Radijski dnevnik z 19. ure na 18.30:

»Spreminjanje časa pričetka prvega radijskega dnevnika je absurdna. /.../ To je grob poseg, v programsko shemo, za vse poslušalce. Novice o tem nisem mogel zaslediti niti na portalu rtvslo, kar je milo rečeno slabo, da niso morali zadostno poročati in pripraviti poslušalcev na spremembe.

Novico sem pobrskal in na neki drugi strani prebral, da so po skrbnem premisleku predstavili na ta čas. Mislim da premiselek ni bil ne tehten ne skrben. Dnevnik ob 19ih je bil nek mejnik med dnevom in večerom in dovolj časovno odmaknjen od popoldanskih novic ob 15.30.« **(J. P.)**

»Sprememba nas je v družini neprijetno presenetila in razočarala. Neprijetno presenetila, ker ste s tem zmotili ste rutine, ki so tekle več generacij in so bile malodane vgrajene v narodno tkivo. Družine, ki nimamo TV-ja, smo se ravnale po tem času. Od šeste do sedme se je ponavadi vrtela dobra glasba, ki smo jo vsi poslušali med družinskimi aktivnostmi. Potem pa je odpikala ura sedem in otroci so razumeli to, da se gredo umiti in poslušat pravljice.

Razočarani pa smo, ker se je sprememba zgodila, morda se motim, brez ankete in posvetovanja s poslušalci, ali bi raje imeli Radijski dnevnik ob 19h ali ob 18:30.

Prebral sem, da ste ob tem zasledovali poslušanost. Poslušanost radija ali zgolj oddaje radijskega dnevnika? Ker za to, da ste mogoče dobili malo več poslušalcev radijskega dnevnika (to je "odvisnikov" od novic, ki ne morejo zamuditi nobene informativne oddaje), ste izgubili poslušalce radia. Radio je več kot le samo ena oddaja. Radio je stil življenja. Je orientacija skozi naš vsak dan. Vkolikor napravite odklon od ustaljene rutine naroda samega na neko čudno liho uro medtem, niste nič pripomogli k poslušanosti radia, kvečjemu naredili več škode kot koristi.

Prosim za razumevanje in vrnite nam termin radijskega dnevnika nazaj na 19:00.« **(B. L.)**

Odgovorni urednik **Danijel Poslek** je pojasnil:

»Premik ure smo skrbno načrtovali približno leto in pol. Pred uvedbo te spremembe smo učinke temeljito predebatirali tako na ravni programov kot vodstva radia. Podrobno smo analizirali podatke o poslušanosti informativnih oddaj v različnih

terminih (podatki Mediane in Radiometrije), analizirali smo prakse tujih primerljivih medijev (Švedski radio, Bavarski radio itd.), pregledali ugotovitve EBU.

Na podlagi tega smo se odločili za spremembo, ki resda nekoliko posega v poslušalke navade, a obenem krepi doseg osrednje večerne informativne oddaje.«

Varuhinja:

»Dodajam, da sta direktor Radia Slovenija Mirko Štular in pristojni urednik načrtovano spremembo napovedala v Programsko-poslovnem načrtu za I. 2021 in da sta o njej vnaprej seznanila tudi Programski svet RTV Slovenija, ki v imenu javnosti sodeluje v snovanju programske podobe in ponudbe javnega medija.

Nekaj podrobnosti najdete na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/zabava-in-slog/zanimivosti/informativne-oddaje-radia-slovenija-dobile-novo-zvocno-podobo/571257>.

Kot varuhinja se v tovrstne razprave vključujem le posredno, in sicer tako, da vselej vnaprej opozorim na pomen ustaljenih poslušalskih (gledalskih in uporabniških) navad ter posvarim pred prenatrjenimi ali nepremišljenimi spremembami, ki bi posegle v te navade in odvrčale zvesto občinstvo. Tako sem ravnala tudi v tem primeru.

Nikakor pa ne bi bilo primerno, če bi a priori nasprotovala posodobitvam, ki so del medijskega razvoja in tudi prilagajanja spremenjenim življenjskim navadam in željam (novega) občinstva.

Verjamem, da bodo pristojni analizirali učinke in pri tem upoštevali tudi odzive – tako pohvale kot kritike.«

Poslušalka **M. G.** pa je spremembe pohvalila:

»Ne bom se pritoževala, bom pa pohvalila nov način poročil na Radio Prvi. Všeč mi je, da po rednih poročilih ob 13h slišim še nekaj o dogodkih po Sloveniji. Tako ob kuhanju kosila slišim še nekaj slovenskih novic, ker časopisa pač ne utegnem vedno prelistati.«

Poslušalec **D. K.** je pogršel značilen zvok kukavice pred začetkom radijskih informativnih oddaj:

»Pritožujem se in sem ogorčen, da ste ukinili simbol radia Slovenija - kukavico. Želim izvedeti razlog za tak korak in si želim, da bi jo uvrstili nazaj v program. Sicer pa mi je zvočna podoba kar všeč.«

Odgovorila sta pomočnica direktorja Radia Slovenija **Nataša Zanuttini** in odgovorni urednik Prvega **Danijel Poslek**:

»Kukavica ostaja naš zaščitni znak pred večino informativnih oddaj in je umeščena tako kot pred spremembami. Napoved točnega časa, znotraj nove podobe informativnega programa, pa je kombinacija »starih« znakov odštevanja sekund in

nove podlage. Tudi v ostalih načrtovanih posodobitvah, kukavica ostaja zaščitni znak naše hiše.«

Več poslušalcev je komentiralo novo zvočno podobo informativnih oddaj. Pisni odziv:

»Poslušam prvi program radia. Zelo, zelo me moti, ker se je zamenjal aviso - napovednik poročil oz kronike ob 7h , 13h, 19h. Ne vem, zakaj je potrebno zamenjati melodijo,ki jo leta nosimo v ušesih. Apeliram na pristojnega urednika, naj vrne "staro" melodijo.« (A. V.)

Pomočnica direktorja **Nataša Zanuttini** je odgovorila:

»Verjamem, da nas včasih spremembe ne navdušujejo in zmotijo naša ustaljena pričakovanja. Vendar pa je razlogov, da smo prenovili zvočno podobo , kar precej. Projekta smo se lotili natančno, ocenili z vseh ravni, izpeljali javno povabilo za avtorsko glasbo, ki odraža kredibilnost informativnih oddaj nacionalnega radia in ne nazadnje, sledi zahtevam sodobnega medijskega okolja. Potrudili smo se tudi, da smo v novi zvočni podobi ohranili nekaj elementov stare podobe. Po odzivih, ki jih prejemo pa lahko potrdim, da smo ubrali pravo pot in informativne oddaje opremili s sodobno zvočno podobo, ki pa v sebi nosi nekaj konservativnosti. Podrobneje smo vse zapisali v sporočilu za javnost, ki ga lahko preberete s klikom na [povezavo](#).«

Poslušalec **D. F.** pa se je pritožil nad novo zvočno podlago napovednikov, zaradi katere je govor napovedovalcev slabše razumljiv.

»Sem letnik 1958 in sem rasel in živim z Valom 202. Imam prizadet sluh in zato tudi slušni aparat. Moti me nova zvočna podlaga (ne morem reči glasbena). Ta ne pristoji našem radiu in če so kaj plačali za to, je stran vržen denar.

Osebe z okvaro sluha slišimo določene frekvence bolj, druge manj. Ta podlaga iz elektronskih igric oz. naprav pa me zelo moti, saj jo predvajajo tudi med govorom (napoved, vreme). Če hočem slišati govor, moram zvišati glasnost, da lahko ločim govor od videoigric, kar pa je med vožnjo tudi lahko moteče.

Menim, da se "odločevalci" niso posvetovali z Zvezo gluhih in naglušnih ali pa kakšnim zdravnikom specialistom. Zato prosim, da posredujete pri spremembi zvočne podlage. Ta naj bo zopet dostojna našega radia.«

Nataša Zanuttini, pomočnica direktorja Radia Slovenija:

»Tudi pri zvočni prenovi informativnega programa smo upoštevali EBU standarde, ki jih predpisuje za predvajanje programov. Po vseh tehničnih parametrih je podoba povsem primerljiva s prejšnjo. Verjamem, da morda malce zmotijo novi zvoki, ki pa v prihodnje ne bi smeli krniti poslušalčeve izkušnje. Nove glasbene podlage so

uporabljene v uvodu in ob vmesnikih, informacija pa se kasneje ponovi brez podlage, tako da jo lahko razumejo tudi tisti, ki imajo težave s sluhom.

Naj dodam, da smo se ravno zaradi tega, da je javni servis dostopen vsem, odločili, da bralci (usposobljeni napovedovalci) berejo poročila brez zvočne podlage na Prvem programu Radia Slovenija in na programu Ars.

Tudi v prihodnje se bomo v Informativnem programu Radia Slovenija trudili, da bodo vsi naši poslušalci našli primerne oddaje zanje in nihče ne bo ostal brez aktualnih in kredibilnih informacij javnega servisa.«

Varuhinja je dodala:

»Tudi sicer prejemam precej odzivov, povezanih s slabšo razumljivostjo povedanega – zaradi glasbene podlage, šumov in efektov, v zadnjem času pa tudi posnetkov na daljavo – pogovorov po telefonu s slabimi povezavami oz. z uporabo mask, ki zadušijo zvok.

Vselej poudarim, da mora biti cilj javnega medija, da ga tisti, ki ga spremlja, tudi dobro sliši in razume. Kadar se torej glasbeni opremljevalci in tonski mojstri odločajo za podlago, vselej svetujem, da so pri tem bolj zadržani, kot bi jim to narekoval osebni okus. Menim, da je pri tem posebej pomembno, da je zvočna podoba v studijskih pogojih velikokrat brezhibna, medtem ko je na domačih sprejemnikih (v neidealnih okoliščinah) tega ne bi mogli reči.«

O razstavi in pravici do splava

Poslušalec **J. P.** je pisal glede Poročil, 5. marca ob 8.00 na Prvem. Zmotila ga je novica o razstavi Rdeče zore/To je vojna, ki so jo odprli v galeriji Alkatraz. Menil je, da je šlo za ideološko poročilo, ki se je navezovalo na dogodek v drugi državi:

»... Prispevek se namreč sklene z besedami: 'Razstava je nastala v podporo protestom proti dodatnemu kleščanju pravice do splava na Poljskem.' 'Pravica do splava' tu ni izpostavljena kot predmet dialoga in razprave, temveč kot samo po sebi umevna pravica, ki je celo dodatno kleščena. /.../ 55. člen slovenske ustave dobesedno pravi tole: 'Odločanje o rojstvih svojih otrok je svobodno. Država zagotavlja možnosti za uresničevanje te svoboščine in ustvarja razmere, ki omogočajo staršem, da se odločajo za rojstva svojih otrok.' Verjetno nihče od nas ne ve, kaj je zapisano v poljski ustavi. Radijski prispevek pa o 'pravici do splava' govori tako na splošno, kot bi šlo za človekovo pravico. A osnovna človekova pravica je pravica do življenja. Splav pa je jasno definiran kot prekinitev nosečnosti. Velika razlika je govoriti o pravici do svobodnega odločanja o rojstvu svojih otrok, ali pa govoriti o pravici do prekinitve nosečnosti, torej do preprečevanja rojstva otrok. Zato je tudi jasno, da prispevek svojega sporočila ne bi mogel izraziti s primernimi besedami, reči bi namreč moral:

Razstava je nastala v podporo protestom proti dodatnemu kleščanju pravice do svobodnega odločanja o rojstvu otrok na Poljskem, ki je zapisana v slovenski ustavi – kar pa je nesmiselna poved oz. ne izraža tega, kar je dejanska zamisel razstave.«

Odgovor je pripravil odgovorni urednik Prvega programa Radia Slovenija **Danijel Poslek**:

»Ne morem se strinjati z oceno, da gre za ideološko poročilo, ampak je šlo za poročilo o eni izmed ta dan odprtih razstav. Ker je poslušalec o njej slišal v Poročilih ob 8h bi spomnil, da v praktično vse informativne oddaje umeščamo odprtja različnih razstav, tako da smo ta dan tudi pokrili vso ostalo primerljivo dogajanje. Ko govorimo o dikciji zaključka vesti in pravici do splava, se bomo pogovorili o tem, da so takšni zaključki bolj natančni, a da vseeno spoštujejo zakonitosti novinarske zvrsti. Vedno pa pri umeščanju tovrstnih vesti zasledujemo cilj, da ne sprožamo ideoloških delitev, ampak poročamo o dejstvih.«

Varuhinja je dodala pojasnilo o merilih za uvrščanje raznolikih vsebin v dnevnoinformativne oddaje in dodala:

»Glede natančnosti v podajanju vsebine pa se povsem strinjam, da je tudi v poenostavljanju in povzemanju, ki sta temeljni nalogi informativnega novinarstva, treba čim bolj slediti izvirniku, v konkretnem primeru bi bilo bolje navesti, da protestniki na Poljskem zahtevajo povrnitev pravice do svobodne izbire in dostopa do umetne prekinitve nosečnosti.«

Studio ob 17ih: gosti in pravica do besede

Poslušalka **I. Š** je varuhinji poslala odziv na oddajo Studio ob 17h, 11. marca, posvečeno 30-letnici delovanja STA in zadnjim zapletom s financiranjem, v kateri so sodelovali direktor Ukoma Uroš Urbanija, direktor STA Bojan Veselinovič, dekan na Fakulteti za medije Borut Rončević in predavatelj na FDV Marko Milosavljevič.

»Voditeljica studia ob 17h je g. Urbanijo pustila, da je povedal veliko obtožb na račun g. Veselinoviča povsem nemoteno. Ko pa je le-ta želel odgovoriti na obtožbe, ga je večkrat prekinila. Med drugim zaradi odmika od vsebine oddaje, čeprav je prav g. Urbanija te teme odpiral in na dolgo razvijal, pa tega očitka zanj ni bilo.«

Odgovorni urednik Prvega programa Radia Slovenija **Danijel Poslek**:

»V oddaji smo enakovredno predstavili vse vidike nastalega zapleta. Temeljito smo spregovorili tako o očitkih vladnega Urada za komuniciranje kot o stališčih vodstva Slovenske tiskovne agencije. Nobena izmed strani ni bila v prevladujočem položaju, ampak smo jima namenili dovolj prostora za razvoj misli. Temu smo dodali še mnenja dveh strokovnjakov.

Mislím, da je voditeljica oddaje pri tej zelo zahtevni in v javnosti zelo izpostavljeni temi opravila odlično delo.«

Varuhinja je dodala mnenje, da so poslušalci o vlogi STA in njeni negotovi prihodnosti zaradi ustavitve financiranja lahko slišali dovolj raznolikih argumentov, da so si o mnenje o tem lahko ustvarili sami:

»Menim, da je voditeljica do vseh sogovornikov ohranjala enako razmerje in kritično distanco. Menim, da celovitosti in dialoške narave razprave ni mogoče ugotavljati s štoparico v roki, ne glede na to pa bi ravno pri tej oddaji lahko rekli, da so bili prispevki sogovornikov časovno kar izenačeni.«

Glasbena ponudba na Prvem

Trije poslušalci so komentirali glasbeno ponudbo na Prvem. Sporočali so, da pogrešajo slovensko, sploh narodno zabavno, glasbo. Primer:

»Spomnim se da tudi v eni uri ni bilo slovenske pesmi naj vam povem en primer bilo je v nedeljo 15 do 12 ure ko sem se vračal z avtom domov so vrteli tri hrvaške pesmi eno za drugo ,hotel sem vreči radio skozi okno vam povem .Od zdaj se redko sliši slovenska kot bi bila na recept ,narodne tudi ni ne dobrih popevk .Zdaj poslušam na prvem samo poročila ,vreme družga nimaš kaj ,poglejte zjutraj 10 min čez 5 uro vrtijo na današnji dan in tam spet sami tujci a nimamo slovenskega pevca ki bi se rodil na tisti dan ,potem ob pol osmih ima Anja spet tujo glasbo ,razen četrтков večer je še ostal, slišal sem že izgovore da nimamo dovolj svoje ali da ni kvalitetna to ni res.Vedeti je tudi treba tuja glasba ni del naše kulture niti ne razumem ,potem so tu še starejši naj poslušajo ta hrup ,sam sem se s težkim srcem poslovil od prvega in si našel drugi radio s slovensko glasbo.« (J. L.)

Primer odgovora odgovornega urednika Prvega **Danijela Posleka**:

»V zadnjem obdobju smo sistematično okrepili prisotnost narodno zabavne glasbe na Prvem programu. Tako jo umeščamo tudi v najbolj poslušan jutranji termin, kot prepoznavna poslušalec pa je najbolj prisotna ob četrтковih večerih. Po želji jo vrtimo tudi v nedeljskem dopoldnevu, ko te želje nagovarja Ljerka Belak in kasneje v čestitkah in pozdravih. Izbor glasbe v slednjih je izključno po željah in izboru poslušalk in poslušalcev.

Naredili smo tudi primerjavo med zvrstmi glasbe, ki jo predvajamo v našem programu in delež narodno zabavne glasbe v ničemer ne odstopa navzdol.

Spomnim tudi na poseben projekt, ko smo lani vse junijske nedelje posvetili tej zvrsti glasbe in pripravili javne dogodke po celi državi. Enako želimo tudi letos, a je to odvisno od epidemičnih razmer.«

Storž o potovanjih, ki so večini nedostopna

Poslušalka **B. P.** je komentirala oddajo Storž, ki je bila na Prvem programu Radia Slovenija predvajana 18. marca. Zmotil jo je izbor gostje, ki je govorila o potovanjih. Poslušalka meni, da je tema pogovora neprimerna za čas epidemije.

»Danasnji STORZ po radiu SLO1 je gostil MOJCO LOBE in prenasal hvalisanje o potovanjih, Zanzibarju, Istri... Jaz bi tudi - ne gre za ljubosumje, ampak drazi vse, gre za zdravo pamet. ... Kar nekaj, predvsem drzno in nedopustno do vseh potencialnih, okuzenih in umrlh v SLO!«

Odgovorni urednik Prvega programa **Danijel Poslek** je odgovoril:

»Oddaja STORŽ je namenjena predstavitvi aktivne starejše populacije. Tudi potovanja sodijo v to aktivnost, čeprav so zdaj zelo omejena, ne pa povsem onemogočena. Namen oddaje seveda ni bil dražiti ali vznemirjati poslušalk in poslušalcev, sledila je pa temeljnemu poslanstvu – opozoriti na različne aktivnosti starejše populacije. In kakorkoli obrnemo, tudi potovanje je za nekatere zdaj aktiven izziv, ki se ga lotijo. In če se ga loti na način kot naša sogovornica, menim, da ni nič narobe, če o tem spregovori v sklopu oddaje. A to je bil le en vidik, gostja je podelila veliko osebnih izkušenj, ki so jo zaznamovale v življenju in narekovale njeno pot. Zato je bila tudi povabljen v oddajo in je vsekakor predstavljala dodano vrednost.«

Je ena najstarejših radijskih iger za otroke še v arhivu?

Poslušalko **M. K.** je zanimalo, ali radijski arhiv še hrani radijsko igro za otroke Srebrni glas iz leta 1953. Zapisala je tudi mnenje o sodobnih pristopih:

»Z veseljem ob nedeljah zjutraj prisluhnem radijski igri za otroke. Posim, če lahko preverite, ali še imate v radijskem arhivu presunljivo igro za mladino SREBRNI GLAS. Iz mladih let se spominjam se, da je šlo za deklice (menda) iz naših krajev s čudovitim glasom. Ko je v deželo vdrl sovražnik, so deklice hoteli prisiliti, da bi jim zapela, a tega iz žalosti nad trpinčeno domovino ni hotela. Zaradi nepokorščine je morala umreti. Še to: Sodobnejše otroške igre so mnogokrat napisane ali vsaj zrežirane zelo burno, otroci kričijo drug čez drugega in besedila ne morem razbrati. Zato aparat ugasnem.«

Odgovor je pripravil **Alen Jelen**, urednik Uredništva igranega programa:

»V našem radijskem arhivu še vedno hranimo eno naših najstarejših ohranjenih radijskih iger za otroke Srebrni glas. Za radio je bila posneta leta 1953. Po kitajski ljudski pravljici jo je spisala Margareta Sengalovič, zrežirala pa Vesna Stranič. In res je; govori o boju za svobodo. Mirno poljedelsko deželo, v kateri živi revna deklica Srebrni glas, napade surovi vladar Han in deklica se žrtvuje za svobodo svojega ljudstva. Glasbo za igro je napisal Bojan Adamič, pesmi deklice poje Sonja Hočevnar, vladarja Hana pa igra Edvard Gregorin. Ob omenjenih so nastopili še: Majda

Potokar, Helena Erjavec, Vika Gril, Mila Kačič, Vera Pantič, Jurij Souček, Stane Česnik, Jože Zupan, Slavo Švajger in Dušan Škedl.

Prošnjo spoštovane poslušalke bom posredoval redaktorju junijskih radijskih iger in mu predlagal, da igro poslušša in jo kot realiteto in radijsko dragotino, uvrsti v nedeljski program. Majski program je že zaključen in obeta se nam zanimiva igra za otroke v nadaljevanih.

Sodobnejše radijske igre za otroke in mladostnike so res velikokrat bolj zvočno polne, z efekti in besedami nabite in hitre. Spremljajo pač svet preko filmov, video spotov, preko raznih družabnih »velikokrat divjih« aplikacij, bučne glasbe, televizije... Zelo težko se umirijo in še težje zdržijo 30 minut v poslušanju. V uredništvu igranega programa se bomo še naprej trudili, da v program uvrstimo tudi igre, ki so nežnejše, vsebinsko bogate in otroke in mladostnike popeljejo še v kakšne neodkrit zvočni svet. Prva kmalu bo premierno na sporedu ena takšnih iger. 2. maja bomo predvajali igro Saše Pavček Rumi in kapitan. In še kakšna se bo našla.«

II. VAL 202

Nedostojna izjava ali besedna igra?

Poslušalec **R. F.** je varuhinji poslal razmišljanje o mejah mnenjske intervence v jutranjem programu Vala 202. Povod je bila voditeljeva izjava 26. marca.

»Dolga leta sem poslušalec Vala 202 in sem zadovoljen. Petkov jutranji voditelj mi je bil do danes ljub. Danes mislim, da je šel predaleč, ko je izjavil, da predsednik Pahor v bodoče ne bo več kandidiral. Izjava, v množini izrečena- ne bomo ga pogrešali ! je nedostojna, ker je bil Pahor izvoljen neposredno s strani volilnih upravičencev. Voditelj in še mnogi drugi niso zadovoljni z njegovim delom, vendar imajo več spoštovanja do predsednika.«

Odziv je pripravil odgovorni urednik Vala 202 **Nejc Jemec**:

»Povod za voditeljevo izjavo je bil pogovor s predsednikom republike Borutom Pahorjem v Večer, kjer je dejal, da po preteku mandata ne bo več kandidiral za politično funkcijo, da se torej poslavlja od politike. Tako je voditelj izjavil naslednje: »Pahor se bo, kot je povedal v intervjuju za Večer, po preteku predsedniškega mandata poslovil od politike. Ne bomo ga pogrešali, ko ga ne bo. /krajši premor/ Pogrešamo ga, dokler je.«

Misel voditelja se je torej nanašala na to, da je položaj predsednika republike funkcija, s katere bi se moral nosilec moči oglašati in podajati svoje mnenje o najbolj perečih javnih zadevah. Če pojasnim: predsednik je pogrešan zdaj – z odzivanjem.

Voditelj je z jutranjim zapikom kritično ovrednotil ravnanje nosilca moči. Šlo je za eno v vrsti voditeljskih intervenc, značilnih za naš program – krajši mnenjski vstop voditelja s pridihom sarkazma, tudi kritike. Različna dojetanja takšnih izjav razumem. Po mojem mnenju pa voditelj nikakor ni bil nespoštljiv. Obenem izjave tudi ne gre razumeti kot prejudiciranje mnenja celotnega volilnega telesa.«

Varuhinja:

»Urednikovemu pojasnilu težko kar koli dodam. Tudi sama sem poslušala ta odlomek in sem ga slišala podobno, kot je zapisal urednik: kot besedno igro z bodico, pri čemer menim, da je pomembno ne le to, kaj je bilo rečeno, ampak tudi, kako je bilo to povedano.«

O napovedniku za športni dogodek

Poslušalec **J. R.** je pisal, ker ga motijo napovedniki za radijske vsebine, ki vsebujejo kričanje. Povod je bil napovednik za športni dogodek, ki se je na Valu 202 predvajal marca.

»Oglas, ki se začne s kričanjem športnega novinarja je trend, ki ga na radiu (Val 202, ki ga večinoma poslušam) opažam cca. zadnji 2 leti. Ne vem, kako je mogoče, da vas še nihče ni opomnil, da vpitje brez opozorila nikakor ni vsebina, ki si jo poslušalci želimo na poti v službo. Sprejemljiv mi je bil npr. oglas (mislim, da za Planico), ki se je začel z normalnim govorom, da sem imel čas preklopiti postajo. Prosim, pogovorite se z avtorjem oglasov za športne dogodke, da bo bolj prizanesljiv do svoje publike.«

Odgovor je pripravil odgovorni urednik Vala 202 **Nejc Jemec**:

»Napovedni spoti za športne dogodke se v programu pojavljajo v času večjih športnih prireditev in pomembnejših tekmovanj, torej občasno. Zavoľjo programske raznolikosti so scenariji napovednih spotov za isti dogodek vsaj deloma različni. To pomeni, da se v rotaciji lahko znajde spot, ki ga začne glas spikerja, kot tudi spot, pri katerem uvodni del sestavlja reporterski vložek. Razumem, da to koga zmoti, a doslej se nad tem ni pritožil še nihče. Glasnost napovednih spotov namreč ustreza standardom siceršnje produkcije. Predvsem pa z različicami napovednih spotov za isti dogodek v obdobjih najbolj intenzivnega športnega dodajanja skrbimo za programsko raznolikost.«

Pohvala za rubriko Jezikanje

Poslušalka je pohvalila Jezikanje, petkovo rubriko o jezikovnih fenomenih na Valu 202.

»Hvaležna sem za vse oddaje o slovenskem jeziku ob petkih zjutraj na radijskem programu.« (**A. K. K.**)

MMC

I. NOVINARSKÉ VSEBINE

Neprimerne fotografije ponesrečenega smučarja

Trije bralci spletnih vsebin so varuhinjo opozorili na nazorne fotografije nesreče smučarskega letalca, ki se je huje poškodoval na tekmi 25. marca v Planici. Primer odziva:

»Mislim, da so slike padca tekmovalca v novici <https://www.rtv slo.si/sport/zimski-sporti/planica/kobajasi-tudi-v-finalu-izjemen-244-5-m-in-slavi-19-zmago-kariere/574293> preveč nazorne, nekaj časa je bila slika padca tudi na naslovnici, kar presega mejo dobrega okusa, glede na to, kako hude bojo verjetno poškodbe. Prosim, ce slike odstranite.« (U. B.)

Urednica uredništva za nove medije **Kaja Jakopič**:

»Drži, da so takoj na začetku v omenjenem članku kolegi objavili nekaj fotografij padca skakalca, ki so prikazovale tekmovalca zelo od blizu. Po objavi so zelo hitro te fotografije tudi umaknili, saj so pravilno presodili, da so neprimerne. Menim, da so se odločili pravilno.«

Monotone vsebine v rubriki o Znanosti in tehnologiji

Bralec **R. L.** je varuhinji pisal glede rubrike Znanost in tehnologija na spletnem portalu MMC in izrazil mnenje, da so vsebine monotone:

»Pišem vam v zvezi z vsebinami pod zavihkom znanost in tehnologija. Že leta tam najdemo vsebine, ki se pretežno dotikajo fizike oz. vesolja. Mi ne verjamete? Če na tablici odprem ta zavihke so trenutni naslovi: Eksplozija Starshipa po pristanku, vrtanje v MVP in napredek James Webba Obsežno zbiranje biometričnih podatkov utegne ostati tudi po pandemiji Raketa podjetja SpaceX... Kitajska megaraketa, turško izstrelišče... Video posnetek: Posnetek pristanka roverja in zvoki z Marsa Spwktakularne podobe pristanka na Marsu... in tako dalje. Sicer vsebin pod tem zavihkom ne berem že več kot eno leto, ampak opažam, da se stanje od kar sem zadnjič obiskal, ni spremenilo. Žalosti me, da so vsebine tako monotone z enega ali mogoče dveh področij. Predlagam, da se zavihke preimenuje v kaj bolj aptnega (npr. Vesolje), ali pa se objavlja signifikantno več vsebin tudi z drugih področij (npr. biologija, antropologija, arheologija, geologija, kemija, računalništvo, metalurgija...)«

Varuhinja je menila, da je bralec upravičeno opozoril na pomanjkljivosti. Sporočilo je posredovala uredništvu za nove medije in odgovornim urednikom radijskih in televizijskih programov, ki pripravljajo vsebine s področja znanosti (od izobraževalnih do tematskih oddaj, kakršne so npr. Ugriznimo v znanost, Frekvenca x, Intelakta, Pogled v znanost.). Izrazila je mnenje, da bi bila neprecenljiva škoda, če bi šle te vsebine mimo omenjene

rubrike. Urednikom je predlagala, da razmislijo o tem in morda poiščejo možnosti sodelovanja in izmenjave vsebin – v korist zahtevnemu občinstvu javnega medija.

II. UPORABNIŠKE VSEBINE

Varuhinja je v marcu prejela sedem odzivov, ki so se nanašali na uporabniške komentarje, objavljene pod novinarskimi članki na portalu rtslo.si. Uporabnike je zanimalo, zakaj so njihova uporabniška imena pod nadzorom moderatorjev in zakaj so bile njihove objave odstranjene. Prejeli so navodila za komuniciranje z moderatorji oz. [pogosta vprašanja in odgovore](#) ter povezavo na [kodeks spletnega komentiranja](#). Uporabnica **A. H.** pa je na varuhinjo naslovila pobudo, da se uvede možnost podeljevanja negativnih glasov posameznim komentarjem:

»Ocenjujem, da bi marsikateri izrazilo negativen odziv na neko mnenje izostal, če bi le lahko imeli možnost, da samo kliknemo »negativen znak«. Tako kot je, se pa pre pogosto odzivamo s primerljivo negativnimi odzivi in tako seveda samo širimo negativizem, da ne omenim hujših izrazov za naše odzive.

Morda bi se pa ti stalni provokatorji vsaj malo umirili, če bi videli, da dobijo neko količino negativnih znakov.«

Varuhinja je sporočilo posredovala uredništvu novih medijev.

RTV SLOVENIJA

I. JEZIKOVNA KULTURA

Seksistično naslavljanje voditeljic

Gledalec **M. G.** je varuhinji pisal, ker ga je zmotilo, kako nekateri gosti naslavlajo voditeljice:

»Že mesece opažamo, da voditeljico Tarče, novinarko Eriko Žnidaršič njeni gosti naslavlajo z Erika ali z gospa Erika. Lepo prosimo, da se ta seksistična praksa preneha ali pa da se tudi te goste izenači na ta nivo! Upamo da prvo. Torej gospod ALEŠ, G. ZDRAVKO, G. JANEZ,itd oz. Aleš, Zdravko,... Ali pa Gospa NATAŠA (Pirc Musar) To bi bilo treba zatreti takoj v kali. Zdaj je pa Ga. Žnidaršič postala kar Erika. Srčno upam da nisem edini ki je to opazil.«

Varuhinja:

»Način naslavljanja, kot ste ga omenili, je seksističen in neotesan. Seksističen, ker se uporablja izključno za novinarke (in ne za novinarje), in neotesan, ker slovenski jezik za formalno in spoštljivo komunikacijo predvideva vikanje ter naslavljanje s splošnim nazivom gospod/gospa ter priimkom. Nazivu se dodajo še titule, če gre za pogovor npr. z doktorjem znanosti ali funkcionarjem (predsednik, minister itd.).

Spomnim se primera izpred nekaj let, ko je poslanec SD voditeljico Odmevov nagovoril z »draga moja Rosvita«. Kar je povsem nesprejemljivo. Ne samo enkrat so voditeljice v pogovoru zahtevale primernejši način naslavljanja.

Vaše sporočilo bom posredovala uredništvu in predlagala, da ga upoštevajo in goste še vztrajneje opominjajo na primerno raven komunikacije v javnem mediju.«

Ob robu zadeve je varuhinja uredništva spomnila na opozorilo gledalke, objavljeno v [mesečnem poročilu za januar](#), str. 54, in na [Smernice za spolno občutljivo rabo jezika](#), ki so objavljene tudi na varuhinjini spletni strani.

II. OGLAŠEVANJE

Oglaševanje in športni prenosi

Varuhinja je prejela dva kritična odziva glede oglasnih prekinitev športnih prenosov.

»Med nedavnimi športnimi prenosi iz Oberstdorfa smo bili vedno znova prikrajšani za zacasni vrstni red, ki se je pojavljal na ekranu, ker ste ga odrezali z reklamami. Neokusno in moteče. Podobno se dogaja tudi med prenosi alpskega smučanja.« **(M. K.)**

»Prenos alpskega smučanja ob 13,05 bi morala biti predvajana lista trenutne razvrstitve, a ste dali reklame? To se dogaja čez celo tekmo, ko je čas za predvajanje trenutne liste razvrstitve, daste reklame?« **(A. A.)**

Odgovorni urednik **Gregor Peternel** je glede prikazovanja grafik z razvrstitvami odgovoril:

»Grafike z rezultati so umeščene v t. i. TV-breake, ki so načrtovani in umeščeni v tekme z namenom, da omogočajo televizijam predvajanje oglasov. Menim, da naši reporterji dovolj pogosto opozarjajo na vrstni red, tako da so gledalci ves čas dobro obveščeni o vrstnem redu najboljših in uvrstitvah naših tekmovalcev.«

Varuhinja je odgovoru dodala pojasnilo:

»Pojasnjujem, da so uredniki pri usklajevanju prenosov med kladivom in nakovalom, saj moraj poskrbeti, da se v tekoči uri TV-programa zagotovi predvajanje vseh načrtovanih oglasov, pri čemer pa se neizogibno primeri, da se izgubi vsaj kakšen kader športnega prenosa.

Po urednikovem mnenju veliko možnosti ni: ena je, da bi bili oglasni bloki krajši, druga pa, da bi ob koncu oglasne prekinitve ponovili »zamujeno« grafiko.

Glede oglasnih prekinitev sem zagotovo na strani občinstva, ki si želi, da bi jih bilo čim manj in da bi bile čim krajše. Hkrati se zavedam, da sredstva iz marketinga zagotavljajo pomemben prihodek za nakup športnih in drugih TV-pravic.

Ne vem, če boste z odgovorom zadovoljni. Upam, da boste iz njega razbrali vsaj to, da tovrstnih odzivov v javnem mediju ne jemljejo zlahka, ampak iščejo rešitve. Vodstvo TV Slovenija med drugim raziskuje tudi možnost hkratnega predvajanja oglasov in nadaljevanja prenosov.«

III. TEHNIČNE ZADEVE

O razmerju med glasnostjo TV-programa in oglasov

Gledalec **S. M.** je pisal glede motečega razmerja med glasnostjo TV-programov in oglasov:

»Vljudno se obračam na vas, za pomoč v zvezi s težavami, ki jih spremljam že vrsto let. Ugotavljam namreč, da so avdio nastanitve pri popolnoma vseh vaših tv programih nameščene tako, da je zvok ob komercialnih prekinitvah za predvajanje propagandnega programa avtomatično zvišan za vsaj 10 dbA.

Slednje je zelo moteče, saj me kot več desetletij rednega gledalca nacionalnih tv programov to nenadno in zvišanje jakosti zvoka silno moti, ter redno zahteva za iskanje daljinskega upravljalnika in premikanje na druge orograme. Res je tako tudi na slovenskih komercialnih tv postajah, a ravno zaradi pripadnosti spremljanja nacionalnih tv programov vljudno prosim, da vaši tehniki to uredijo.

Srčno upam, da boste to lahko uredili, saj gre le za tehničen poseg in interno pravilo, ki ga je moč sila enostavno udejaniti. S tem boste napravili velik korak k lažjemu in nemotečemu spremljanju vaših tv programov za širšo populacijo v Republiki Sloveniji in širše, saj se tega sila motečega problema zaveda velik krog mojih znancev, sorodnikov in prijateljev.«

Varuhinja je sporočilo posredovala vodji TV Produkcije **Jožetu Knezu** in ga prosila za odziv. Podrobnejši odgovor je pripravil mojster zvoka **Marko Vogrinc**, in je objavljen kot **PRILOGA 3** na strani 48:

Varuhinja je strokovnemu odgovoru dodala:

»O razmerju med glasnostjo TV-programa in oglasov sem pred leti prejela več odzivov, odkar je bil l. 2017 uveljavljen strožji EBU standard z natančnejšimi meritvami, pa jih praktično ni več.

Strokovnjaki za kakovostno zvočno sliko so mi tudi pojasnili, da pri oglasih velikokrat niti ne gre za vprašanje (pre)glasnosti, ampak za dinamiko in zgoščenost zvoka v oglasnih sporočilih, ki je slišati še posebej udarno in nesorazmerno glasno, če sledi neki programski vsebini, ki je mirnejša in tišja, npr. v pogovorni oddaji ali filmski odjavni špici, ki počasi izzveneva.

Kot boste lahko prebrali v odgovoru mojstra zvoka Marka Vogrinca, bi bilo smiselno morebitno vnovično pripombo opremiti s podatkom, kdaj in kje (na katerem programu) ste zasledili odstopanje, kot ste ga omenili v pritožbi. Če pa se spoznate na tehnične parametre, boste iz odgovora zagotovo izluščili še kakšno zanimivo informacijo.

Vsekakor želim poudariti, da v pristojnih službah kakovostni zvočni podobi televizijskih programov posvečajo veliko pozornost. Če so opozorjeni na konkretno pomanjkljivost, jo strokovno analizirajo, ugotovijo razloge za napako in tudi ukrepajo, da se odpravi in ne ponavlja.«

Izvirnik preglasen, da bi slišali prevod

Poslušalec **V. P.** je opozoril na razmerje med glasnostjo izjave v tujem jeziku, ki se predvaja v ozadju, in jo novinar prebere v slovenskem prevodu. Izpostavil je prispevek ameriškega dopisnika v Drugi jutranji kroniki 5. marca.

»Novinar povzame ali prevede govor politika in je ta govor v ozadju govora politika bi bil lahko govor politika v ozadju tišji. Druga jutranja kronika, 5. 3. 2021. Novinar dr. Andrej Stopar, v ozadju glas Nancy Pelosi. Ker imam radio na normalni glasnosti in slabše slišim ali govor teksta novinarja tudi ne razumem, ker je še vedno preveč močan glas v ozadju političarke. Je lahko ta glas tišji.«

Odgovor je pripravil vodja radijske produkcije **Janez Ravnikar**:

»Prispevek Andreja Stoparja v 2. Jutranji kroniki 5. marca smo poslušali. Prispevek, ki ga je posnel in zmontiral dopisnik sam je sicer tehnično korektno narejen, kljub temu pa se strinjam s poslušalcem, da je ozadje lahko moteče. Kot je bilo že večkrat povedano, ni enoznačnega odgovora na to kakšno je pravo razmerje med govorom in glasbo in je odvisno od okoliščin kjer se posnetek poslušča kot tudi od samega poslušalca. Pri Andreju Stoparju je specifika tudi to, da je njegov glas energetsko dokaj šibek in je zato malo močnejša podlaga, še posebej govorna, lahko za poslušalca toliko bolj moteča.

Andreju bomo priporočili, da v primeru, ko sam montira posnetek in ga podlaga z izvornim posnetkom le tega zniža na raven, ki bistveno ne bo posegala v razumljivost govora dopisnika. Prav tako bomo priporočili, da v primeru, ko mu bo čas to dopuščal, posnetke pošlje v radijsko montirnico kjer ga bo ustrezno opremil in zmontiral mojster zvoka.«

Glasba in razumljivost govora v oddaji Mestne promenade

Gledalca **T. M.** je zmotila glasba v oddaji iz dokumentarne serije Mestne promenade, ki se je na TV SLO 1 predvajala 8. marca.

»Pravkar gledam oddajo mestne promenade in poslušam glasbo, ki preglasi oddajo. Poslušam lahko le voditelja in obe nune. Vem, da ne bo nič koristilo, pa vse eno.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Oddajo Mestne promenade – Škofja loka (ponovitev iz l. 2017) sta si še enkrat pogledala vodja TV Produkcije **Jože Knez** in mojster montažer **Tone Šturm**. Presodila sta, da zvočna podlaga ni moteča in da je govor povsem razumljiv. Opozorila pa sta, da na kakovost zvočne slike lahko vplivajo nastavitve televizorja.

Tudi sama sem si pogledala oddajo, in sicer na treh različnih aparatih, pri tem pa si ustvarila vtis, da je govor poklicne bralke **Eve Longyka** slabo razumljiv, medtem ko sem govor avtorja oddaje **Andreja Dobleharja** dobro razumela. Po moji nestrokovni presoji je v zvočni sliki neka pomanjkljivost, morda ne toliko zaradi razmerij v glasnosti, temveč bolj zaradi melodije glasbe, ki se je nekako spojila z bralkino barvo glasu.

Zato sta se v razpravo vključila še režiserka oddaje **Petra Havc**, ki je menila, da glasba v nobenem delu ne preglasi govorcev, in glasbeni opremljevalec **Blaž Šivic**, ki je zapisal, da je bila zvočna slika uravnotežena, sicer mestoma dinamična, a zato primerna režijskemu in montažnemu konceptu. Vsebina je bila njemu razumljiva. Dodal pa je še, da lahko zvoki, ki spremljajo izjave ali brani tekst, postanejo moteči pri preglasnem poslušanju televizije.

Odgovorni urednik Kulturno-umetniškega programa **Andraž Poeschl** je zapisal, da tudi sam večkrat preveri zvočno podobo oddaj, pri čemer se velikokrat potrdi, da je ton govora preko zvočno naprednejše opreme jasn, medtem ko ga je na samem TV sprejemniku težje razbrati.

Pod črto sem pristojnim predlagala, **da se pri tehtanju o tem, kako glasna naj bo glasbena podlaga, vselej raje odločijo za manj, kot bi bilo sprejemljivo po njihovi subjektivni presoji v idealnih studijskih okoliščinah.**

Kot relevantno dejstvo sem navedla, da v Sloveniji živi četrta milijona ljudi, ki imajo težave s sluhom. Med njimi je veliko zvestih gledalcev TV Slovenije, programski ustvarjalci pa si seveda želijo, da bi bilo to, kar zanje ustvarijo, tudi razumljivo.

Spomnila sem tudi, da v tej razpravi ne gre za slovensko posebnost, ampak okoliščino, s katero se resno ukvarjajo tudi druge televizije po svetu, ki se s tem izzivom soočajo vsaka po svoje, nekatere tudi s prilagajanjem standardov.«

Iz odgovora na odgovor gledalca:

»Hvala lepa za res izčrpen odgovor. Strinjam se z vami, da je veliko ljudi, predvsem starejših, ki imajo težave s sluhom. Mednje sodim tudi sam. Ker je od takrat že minilo nekaj časa sem že malo pozabil, kaj me je pravzaprav motilo. Napisal pa sem katere ljudi sem lahko slišal. Strinjam se z vami, da je bolje manj glasbe kot več, če pa že mora biti naj bo čim tišja.«

IV. VARUHINJA

Letno poročilo za 2020

Varuhinja je 2. marca na spletni strani www.rtv slo.si/varuh objavila poročilo za leto 2020. Istega dne je poročilo predstavila v oddaji Odmevi, pozneje pa še v drugih medijih in programih RTV Slovenija. Z ugotovitvami iz letnega poročila je seznanila programske svetnike, podrobneje na sejah posameznih komisij, s povzetkom pa na seji Programskega sveta RTV Slovenija 15. marca. Po razpravi so programski svetniki sprejeli sklep o seznanitvi z varuhinjinim poročilom in odzivnim poročilom vodstva RTV Slovenija.

Izobraževanje za mlajše novinarje

V marcu se je nadaljevala serija izobraževanj, na katerih so se mlajši novinarji iz vseh uredništev podrobneje seznanili s standardi ter poklicnimi in etičnimi merili, ki veljajo za programske ustvarjalce na RTV Slovenija. Prvi izobraževanja za dve skupini mlajših novinarjev sta bili na pobudo varuhinje izvedeni februarja 2020, predvideno nadaljevanje izobraževanj pa je bilo v lanskem letu zaradi epidemije koronavirusa prekinjeno.

Tokratni izobraževanja, ki ju je organiziralo Izobraževalno središče RTV Slovenija, sta potekali 22. in 25. marca. Poleg varuhinje **Ilinke Todorovski** so predavali še **Manica Janežič Ambrožič**, odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija, **Danijel Poslek**, odgovorni urednik Prvega programa RA Slovenija, **Petra Bezjak Cirman**, predsednica Sveta delavcev RTV Slovenija ter **Mirko Štular**, direktor Radia Slovenija.

V. SPLOŠNO

Covid-19: informiranje o javnem zdravju, marec

Varuhinja je v marcu prejela več kot sto različnih verižnih sporočil glede cepljenja proti covidu in varnosti cepiv. Varuhinja je bila seznanjena, da so tistim, ki so pisali odgovorni urednici Informativnega programa TV Slovenija oz. Službi za stike z javnostmi RTV Slovenija, iz te službe posredovali splošno pojasnilo. Varuhinja v množičnem dopisovanju ne sodeluje, »copy-paste« sporočila, sprožena prek spletnih omrežij, pa zavrača, saj meni, da ne prispevajo h kakovostnemu dialogu o javnem mediju. Ker pa se sporočila dotikajo javnega zdravja in epidemije, je pošiljateljem izjemoma odgovorila s splošnim pojasnilom:

»Skupni imenovalec sporočil je zaskrbljenost glede celovitosti informacij, ki jih glede medicinskih ukrepov za zaježitev pandemije občinstvu posredujejo različni mediji RTV Slovenija. Pomembno je poudariti, da javni medijski servis prek radijskih, spletnih, televizijskih in digitalnih platform občinstvu, ki ga to zanima, zagotavlja resnično široko pahljačo preverjenih informacij o tej temi, saj praktično ne mine dan, ko ne bi bilo mogoče povedati česa novega oz. ko pred mikrofone ne bi stopili kompetentni slovenski in tuji strokovnjaki, pripravljeni odgovarjati na raznolike dileme državljanov. Med drugimi omenjam nekaj zadnjih vsebin ter poti za sprotno spremljanje podatkov:

- v petek, 19. 3., posebna tema v Odmevih: <https://4d.rtvlo.si/arhiv/odmevi/174762282> ;
- v sobota, 20. 3., oddaja Dnevnikov izbor: <https://4d.rtvlo.si/arhiv/dnevnikov-izbor/174762434> ;
- v soboto, 20. 3., posebna tema na spletnem portalu rtvslo.si, <https://www.rtvlo.si/zdravje/novi-koronavirus/strokovnjaki-odgovarjajo-na-pomislike-gledalcev-glede-varnosti-cepiv/573742>.
- stalna spletna rubrika z vsemi relevantnimi in preverjenimi informacijami o pandemiji: <https://www.rtvlo.si/zdravje/novi-koronavirus>;
- radijske informacije pa se stekajo v podkast: <https://www.rtvlo.si/radio/oddaja/173251136>.

V spletnem arhivu najdete še več tovrstnih vsebin, tudi v jezikih madžarske in italijanske narodnostne skupnosti (<https://4d.rtvlo.si/>); po radijskih programih lahko brskate na tej strani: <https://www.rtvlo.si/radio>, po televizijskih pa na tej strani: <https://www.rtvlo.si/tv>. Priporočam vnos gesel covid, cepivo, korona, epidemija.

Dodajam, da v javnem mediju glede spremljanja javnozdravstvenih tem veljajo stroga pravila. Kopiram smernico:

»V javnem mediju je pri podajanju javnozdravstvenih vsebin treba v prvi vrsti slediti javnozdravstvenim smernicam v državi in argumentom stroke. Pri obravnavi javnozdravstvenih (kakor tudi drugih strokovnih, znanstvenih itd.) tematik ni dovoljeno matematično izravnati strokovnih argumentov, ki slonijo na dejstvih in dognanjih, in nasprotnih mnenj, ki slonijo na občutkih, strahovih, nedokazanih trditvah, neprimerljivih podatkih ali podatkih, ki jih je stroka ovrgla.

Lažno uravnoteževanju (false equivalence), ko se primerja neprimerljivo, ni združljivo z odgovornim novinarstvom v javnem mediju. Dolžnost javnega medija je, da daje prednost dejstvom, strokovnim ugotovitvam pred laičnimi mnenji in laičnimi interpretacijami teh podatkov in dokazov. Vendar pa je za celovit prikaz javnozdravstvenih tematik, ki očitno tudi delijo in sprožajo

nasprotovanja, treba poiskati ustrezen način za vključitev ločenih pogledov in pri tem upoštevati vsakokratni fokus, kontekst in žanr obravnave.

Kako obravnavati razlage in mnenja, ki se napajajo pri osamljenih znanstvenih oz. strokovnih argumentih ali v teorijah zarot? Vsekakor ne s posmehovanjem, norčevanjem, zvišenostjo in podcenjevanjem. Menim, da je treba prisluhniti tudi pomislekom in zadržkom zanikovalcev, dvomljivcev, proticepilcev in pri odgovornih v imenu tega dela občinstva iskati odgovore na njihova vprašanja, dvome in strahove.«

Spletnih objav o virusu, epidemiji, znanstvenih dognanjih, strokovnih pogledih, testiranju, cepljenju itd. ne komentiram, še zlasti ne na neverodostojnih platformah ali na družbenih omrežjih. Nekateri pošiljatelji so omenili spletno stran www.slovenskizdravniki.si, ki pa je žal anonimna, saj ni mogoče ugotoviti, kdo jo je ustvaril in kdo stoji za njo. Novinarji javnega medija nepreverjenih in anonimnih virov ne smejo uporabljati.«

PRILOGE

PRILOGA 1: Oddaja s sporno vsebino: objaviti ali ne objaviti?

Odgovor varuhinje na pritožbo glede oddaje **Intervju, ki je bila na sporedu 14. marca na TV SLO1**. V oddaji se je novinar Jože Možina pogovarjal s Sebastjanom Jeretičem.

»Zanima vas, **ali je odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija Manica J. Ambrožič ravnala prav, ko je dovolila objavo oddaje, v kateri je gost obremenil novinarko TV Slovenija Eugenijo Carl, ne da bi se ta imela možnost braniti.**

Gost je v intervjuju govoril o prispevku v TV Dnevniku tik pred lokalnimi volitvami l. 2014, ko je sam kandidiral za piranskega župana. V tem prispevku je novinarka objavila pričevanje o poskusu podkupovanja volivcev, zaradi česar jih je intervjuvanec očital politični aktivizem.

Menite, da je urednica z objavo oddaje ravnala nekorektno.

Pritožbo ste poslali dan po predvajanju oddaje, 15. marca. Nova okoliščina je, da je bil teden pozneje, 21. marca, v istem nedeljskem večernem terminu objavljen novinarkin demanti, v skladu z Zakonom o medijih.

Vsebina vaše pritožbe je enaka besedilu, ki ste ga objavili na spletni strani vezjak.com, z naslovom Politizacija proti kolegialnosti: zakaj so v oddaji Intervju dovolili obračun z novinarko Eugenijo Carl. Zato vaše pritožbe v interni komunikaciji nisem anonimizirala (kot je to sicer običaj – v skladu z načeloma zaupnosti in varstva osebnih podatkov).

Na pritožbo je odgovorila odgovorna urednica **Manica J. Ambrožič**:

»Ob vsaki oddaji, ki je posneta v naprej, ima odgovorni urednik dve možnosti: da jo objavi ali pa se odloči, da je ne objavi. Ko se bo odgovorni urednik ali urednica na RTV Slovenija odločil/a, da bo že posneto oddajo pospravil/a v bunker, bo to verjetno prelomni dogodek za slovensko novinarstvo in za RTV Slovenija. V zadnjih letih takega primera, vsaj po mojem vedenju, ni bilo.

Kolegica Eugenija Carl, ki je bila omenjena v delu oddaje, je po oddaji poslala zahtevo za popravek in objavili smo ga v nedeljo, 21. marca, torej takoj po naslednji oddaji Intervju.

A dovolite mi ob tem še nekoliko bolj osebni odziv:

Nikoli, v nobeni svoji vlogi na RTV Slovenija nisem javno blatila ali kritizirala dela Jožeta Možine ali Eugenije Carl. Oba sta bila tudi v mojem mandatu odgovorne urednice zaradi svojega dela izpostavljena nedopustnim grožnjam in žalitvam. Z obema sem se o vseh vsebinskih in uredniških dilemah pogovarjala za štirimi stenami naših RTV prostorov in tega nisem nosila v javnost. Tako bo tudi v prihodnje. Tako mi narekujeta moja kolegialna in profesionalna etika.

A oddaje z blatenjem programskih vsebin ali ustvarjalcev RTV Slovenija in zapisi na družbenih omrežjih ali v javnosti, v katerih prav zaposleni na RTV Slovenija dovolijo obračunavanje z našimi programskimi vsebinami ali pa celo sodelujejo pri tem obračunavanju in ga spodbujajo, pa kličejo po izjemno resni in tehtni presoji pravil, ki so trenutno v veljavi na RTV Slovenija.

Tako kot je zdaj, je po mojem mnenju nedopustno in izjemno škodljivo za naš javni nacionalni medij.«

Uredničnemu odgovoru dodajam **MNENJE**:

Menim, da je odgovorna urednica ravnala v skladu s Poklicnimi merili na načeli novinarske etike. Menim pa tudi, da je bilo v pripravi oddaje zamujenih več priložnosti, da bi se izognili objavi sporne vsebine, ki jo je bilo treba popraviti z objavo demantija.

Menim, da je pri obravnavi sleherne programske vsebine smiselno upoštevati vse faze njenega nastanka, ki so v grobem: načrtovanje v okviru zasnove, opredelitev fokusa in konteksta, konkretne vsebinske priprave, izpeljava s predvajanjem v živo oz. - v primeru snemanja - finalizacija in objava.

Ko govorimo o sklepni fazi vnaprej posnete pogovorne oddaje, torej o njeni objavi, ima odgovorni urednik več kot dve možnosti, pod pogojem, da je z morebitno sporno vsebino seznanjen.

O programski vsebini, ki bi lahko bila sporna oz. bi lahko imela velik javni odmev, je odgovornega urednika dolžan seznaniti novinar.

17 Obvezno posvetovanje z uredniki: »Novinarji, uredniki in drugi ustvarjalci radijskih in televizijskih programov RTV Slovenija so dolžni obveščati o svojem delu nadrejene urednike in se posvetovati z njimi, to še posebej velja ob raznih spornih vprašanjih, ki imajo lahko velik javni odmev.«

Urednik lahko v primeru, ko tudi sam presodi, da je vsebina sporna, **predlaga naknadni poseg oz. krajšanje programske vsebine**, pri čemer se morata s tem strinjati tako novinar kot intervjuvanec.

17 Obvezno posvetovanje z uredniki: »Kljub načelu hierarhičnosti uredniki brez soglasja novinarjev avtorjev ne smejo vsebinsko spreminjati, predelati ali bistveno skrajšati njihovih izdelkov.«

5.6 Intervju: »Intervju je mogoče krajšati samo z dovoljenjem oz. soglasjem intervjuvanca.«

Odločitev, da vsebine ne objavi, je poslednja urednikova možnost, ki jo sprejema s tresočo roko, na podlagi presoje o (ne)skladnosti vsebine s poklicnimi merili in tehtanja škode oz. koristi, ki bi nastala z objavo ali neobjavo.

14.1 Zahteve, da RTV Slovenija ne objavi posnetkov ali drugega gradiva: »Ko je bilo gradivo posneto v skladu s poklicnimi merili, ga je možno predvajati, če ni drugih

zakonskih in etičnih zadržkov in v času snemanja ni bilo nikakršnih drugačnih dogovorov o tem. Obstajati morajo tehtni razlogi, da se ugotovi zahtevi po zadržanju uvrstitve gradiva v oddajo ali program.»

Menim, da mora urednik **v tehtanje vključiti tudi družbeni kontekst in presojo o posledicah, mdr. o škodi, ki bi bila mediju lahko povzročena z vtisom, da nekaj prikriva, da se nečesa ali nekoga boji, da podlega posrednim ali neposrednim pritiskom interesnih skupin, politike ali posameznikov s pozicije moči itd.** O tem sem že pisala v nekem drugem primeru, kjer je bila vsebina sicer objavljena, vendar kasneje umaknjena iz spletnega arhiva (gl., Biologinja o virusu/umik objave, Poročilo za april 2020, str. 36).

Iz uredničinega odgovora razberem, da **naknadni poseg v vsebino s krajšanjem oddaje ni bil mogoč in da jo je pri odločitvi o predvajanju posnete oddaje v celoti vodilo predvidevanje, da bi se njena neobjava v delu javnosti lahko razumela kot dejanje, ki ne sloni na strokovnih in etičnih postulatih, ampak ima druge motive.** Besedo bunker, ki jo je uporabila, namreč neizogibno povežemo z drugimi tabuji demokratičnega sveta, kot so npr. prepovedani gosti ali teme, in predvsem cenzura, ki je nezakonita in neetična ter nezdržljiva z vrednotami svobodnega in neodvisnega novinarstva.

14.3 Cenzura: *»Uredniki in novinarji RTV Slovenija zato ne bodo podlegali nikakršnim posrednim ali neposrednim pritiskom, naj cenzurirajo svoje prispevke in oddaje.«*

Po sprejetju takšne odločitve, torej o objavi, pa je urednica sledila še enemu pomembnemu poklicnemu načelu, in **novinarki, ki je bila imenovana in ni imela možnosti govoriti omogočila, da svoje pravice in dostojanstvo zaščiti s popravkom.**

1.8 Pravičnost: *»Osebam, ki so bile v naših programih osebno napadene ali kritizirane, je treba v najkrajšem možnem času oz. v naslednji oddaji omogočiti odgovor.«*

V tem odgovoru, sem se sicer osredotočila na sklepno fazo priprave TV-programске vsebine. Bistveno pa je opomniti tudi na druge, ki so z vidika preprečevanja zapletov in napak, ki jih je treba popravljati, še pomembnejši.

Menim, da bi moral odgovorni urednik opraviti ključno vlogo že v načrtovanju oddaj, skrbni izbiri sogovornikov in njihovi družbeni teži, ugledu in dosežkih, v skladu z zasnovo oddajo.

V konkretnem primeru govorimo o večernem portretnem intervjuju, ki je v Programsko-poslovnem načrtu za l. 2021 opisan takole: *»Pogovor s sogovorniki o njihovem življenjskem opusu, ki je vpet tudi v aktualno družbeno dogajanje. Oddaja ni polemična in je namenjena predvsem osvetljevanju pogledov gostov na tematike, ki so del njihovega ustvarjalnega opusa; v njej s pogledi sogovornikov osvetljujemo tudi najaktualnejše teme družbe. V oddaji s tremi voditelji ne gostimo aktivnih politikov.«*

V minulih letih sem večkrat opozorila na nekonsistentnosti in presenetljive aktualistične izbire, ki niso v soglasju z zasnovo, ampak v njenem nasprotju (gl. npr. Intervju o osebnosti ali

o nedokončanem procesu?, poročilo za maj 2019, str. 18, Intervju s sodnikom v nedokončani zadevi, poročilo za oktober 2019, str. 9, Intervju z Urško Bačovnik Janša, poročilo za junij 2020, str. 5).

Teža odgovornosti pa se na novinarjevo stran prevesi v fazah priprave na oddajo in njene izvedbe. Za pripravljalno obdobje v oddaji Intervju sta značilna predvsem študij tematike, spoznavanje gosta in seznanjanje z njegovim družbenim prispevkom oz. opusom, ki so podlaga za načrtovanje dramaturgije in predvidevanje poteka pogovora. Pri takšni pripravi novinarja težje preseneti gostov diskurz o potencialno sporni temi in se nanjo lahko tudi pripravi. **Zlato pravilo vodenja pogovornih oddaj je, da voditelj dopolnjuje manjkajoče informacije, pojasnjuje kontekst, presprašuje trditve, ki niso podkrepljene z dejstvi, po potrebi pa tudi zaščititi osebno integriteto oseb, ki jih intervjuvanec izpostavi, a jih ni v studiu, da bi se branile same.** V konkretnem primeru je novinar intervjuvančevo izvajanje o novinarski kolegici sklenil z besedami: »Verjetno ima kolegica Carlova o tem drugačno mnenje.«. Ni pa posredoval v kolegičino zaščito ali razčistil izrečenega.

Omenjam tudi, da lahko novinar pri snemanju oddaj za kasnejšo objavo tudi prekine pogovor in sogovorniku predlaga, da se izogneta razpravi ad personam o osebi, v tem primeru o kolegici, ki ne sodeluje v pogovoru. To možnost novinarji imajo in jo tudi izkoristijo.

Na podlagi mnenja zapisujem tudi **PRIPOROČILO**:

Vsem uredništvom, ki pripravljajo pogovorne in druge zahtevnejše oddaje, priporočam notranjo razpravo o kakovostnem sodelovanju med novinarji in uredniki v verigi nastajanja programskih vsebin, v vseh fazah, od zasnove do objave. Glede oddaje Intervju uredništvu Informativnega programa vnovič predlagam, da opravijo notranjo razpravo o zlatih pravilih pogovornih oddaj, o različnih dilemah, ki jih občinstvo odpira ob nedeljskih večernih intervjujih, in tudi o mnenju v konkretni zadevi, z namenom, da bi se izognili ponovitvi v prihodnje.

Na koncu se na kratko odzivam še na omembo zapisov na družbenih omrežjih, tako v pritožbi kot v odzivu urednice.

Na varuhov naslov redno prejemam vprašanja in opozorila o posameznih objavah programskih ustvarjalcev RTV Slovenija, ki jih bralci razumejo kot aktivizem, politikantstvo, izkazovanje pristranskosti, hujskanje, napade in klevete.

Vedno znova me preseneti, kaj vse so nekateri obrazi, glasovi in peresa javnega medija pripravljani javno zapisati, tudi o svojih kolegih, urednikih, delodajalcu.

Na ta pojav opozarjam že več let in o tem razpravljam na več ravneh: v uredništvih, na novinarskih delavnicah, pri generalnem direktorju RTV Slovenija, na Svetu delavcev RTV Slovenija in v okviru Programskega sveta RTV Slovenija (gl. letno poročilo 2017, str. 76, letno poročilo 2018, str. 79, letno poročilo 2019, str. 105, letno poročilo 2020, str. 61 in 126).

Vnovič želim spomniti na Poklicna merila in načela novinarske etike, ki izrecno prepoveduje ravnanja, s katerimi programski ustvarjalci in drugi zaposleni na RTV Slovenija škodujejo lastni verodostojnosti, ugledu programov in javnega medija v celoti.

21 Navzkrižni osebni interesi, pravice in dolžnosti: *»Novinarji, uredniki in drugi ustvarjalci radijskih in televizijskih programov s svojim javnim in političnim delovanjem, z dejavnostmi v prostem času, z zasebnimi posli in finančnimi interesi ne smejo zlorabiti položaja v RTV Slovenija, škodovati natančnosti, nepristranskosti in verodostojnosti programov RTV Slovenija, ogrozati ugleda in dobrega imena posameznikov ali celotnega javnega zavoda ter zaupanja poslušalcev in gledalcev v vsebino programov RTV Slovenija.«*

Zavzemam se za ureditev področja, podpiram pripravo smernic, pravil ali priporočil, z zavedanjem o ustavni pravici do svobode javne besede, ki s pravili ne sme biti okrnjena.

Lep pozdrav,

Ilinka Todorovski

Ljubljana, 2. april 2021

PRILOGA 2: Zadeva poslančeva diploma/opravičilo

Poročilo varuhinje

Na varuhov naslov je prispelo **6 pritožb na poročanje glede izobrazbe poslanca Desusa Branka Simonoviča v Dnevniku TV Slovenija med 18. in 24. marcem**; prvi prispevek je temeljil na uradni informaciji iz Zagreba, da Simonoviča ni med diplomanti njihove fakultete (18. 3.), sledili sta novici o tem, da je poslanec drugim medijem predložil fotografijo diplome (19. in 20. 3.), naslednji prispevek je vseboval informacijo iz Zagreba, da je dokument pristen in poslančevo izjavo o tem (22. 3), zadnji prispevek pa je bil povzetek poslančeve tiskovne konference, kronologije novinarske raziskave in s tem povezanih dilem (24. 3).

Iz odzivov je mogoče **izlučiti naslednje očitke oz. vprašanja**:

- zakaj je javni medij sploh raziskoval poslančevo izobrazbo oz. ali ni že poročanje o tem »gonja« oz. »napad« na poslanca;
- ali sta bila postopek preverjanja dejstev in način poročanja etično in poklicno pravilna (zlasti po preobratu, t. j. poslančevi predložitvi dokumenta in sporočilu iz Zagreba, da je dokument pristen);
- kdo bi se moral poslancu (in občinstvu) opravičiti.

Poudarki iz odzivov:

»Poročanje o diplomi g. Simonoviča je bilo eno samo blatenje poslanca, ki je temeljilo na slabo preverjenih dejstvih. Kdaj se bo RTV poslancu opravičila?« (A. T.)

»Zanima me, kako je sploh prišla na idejo o preverjanju izobrazbe. Ker je bilo poročanje zelo verjetno napačno, bi pričakoval, da bo o tem /na koncu/ poročal drug novinar, ne pa da ona še zastruje in zahteva nove in nove dokaze.« (M. S.)

»Menim, da je prispevek /22. 3./ neprofesionalen in ni v skladu s poklicnimi merili, saj daje občutek, da je poslanec kriv, dokler ne dokaze obratno; da je elektronsko sporočilo bolj verodostojno od uradnih ozigosanih listin« (S. M.)

»Tudi uraden odgovor od fakultete v Zagrebu, da je diploma pristna, ji ni dovolj, da bi se poslancu javno opravičila!« (D. P.)

»Poslanec je sam dokazal, da ima diplomu in da so vse obtožbe novinarke čista laž, za katero bi se morala javno opravičiti, pa se ni.« (Ž. Š.)

»Če je prišlo v Zg do pomote in so to priznali, a novinarki to ni dovolj, še dvomi, ima pravico raziskovati naprej, če dvomi v verodostojnost ZG, vendar mora to raziskati z njimi. Šele na to pa pristopiti k poročanju, podati nova dejstva, če so ali pa se človeku opravičiti.« (M. M.)

Odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manca J. Ambrožič** je v odzivu na pritožbe zapisala:

»Novinarka Eugeniya Carl je pri pripravi prispevka o izobrazbi podpredsednika Državnega zbora in poslanca stranke Desus Branka Simonoviča kontaktirala vse vpletene strani in predstavila njihove odzive. Poslanec Branko Simonovič je vztrajal, da je diplomiral na Fakulteti za zunanjo trgovino v Zagrebu, a so na pristojni fakulteti to dvakrat uradno zanikali. Poslanec nam dokumenta o končanju študija kljub več prošnjam ni želel posredovati.

Po uradnih odgovorih javnih ustanov in potem, ko od poslanca nismo dobili dokazila o končanju študija, smo v četrtek, 18. marca prispevek objavili v TV Dnevniku. Po objavi prvega prispevka smo v naslednjih dneh poročali tudi o tem, da je poslanec nekaterim medijem predstavil dokazilo o diplomi, poročali pa smo tudi o odzivu Ekonomske fakultete v Zagrebu, ki je potrdila, da je dokument, ki ga je javnosti posredoval poslanec Simonovič, pristen. Odziv poslanca Simonoviča smo objavili v TV Dnevniku 22. marca, prav tako smo 24. marca v TV Dnevniku poročali s tiskovne konference poslanca Branka Simonoviča v Državnem zboru, ki je zahteval opravičilo RTV Slovenija in novinarka.

Podatki o izobrazbah poslancev in drugih nosilcev javnih funkcij so javno objavljeni in novinarji jih preverjamo. To velja za vse demokratične države. Pri svojem delu se ne opiramo na govorice in namigovanja, pač pa na uradne odgovore ustanov in vseh vpletenih in tako je bilo tudi v tem primeru.«

Po seznanitvi z zadevo zapisujem ugotovitve, z **MNENJEM** in **PRIPOROČILOM**.

Menim, da občinstvo od javnega medija upravičeno pričakuje pozorno spremljanje izjav in ravnanj izvoljenih predstavnikov ljudstva in nosilcev javnih funkcij. Nemalo je primerov – v Nemčiji, Španiji, Italiji, BiH, na Češkem, Madžarskem, Hrvaškem ... – ko so prav mediji razkrili netočnosti v navedbah o izobrazbi, lažno predstavljanje z akademskimi titulami ter plagiatorstvo v diplomskih, magistrskih in doktorskih nalogah.

Menim, da preverjanje neuradnih informacij o manjkajoči diplomski nalogi sodi med klasične novinarske naloge. Pri tem načelo natančnosti od novinarjev javnega medija terja posebno previdnost in zadržanost do neuradnih virov ter veliko pozornost v ugotavljanju dejstev. Temeljno poklicno merilo narekuje, da je treba vse podatke pred objavo preveriti.

Menim, da je novinarka opravila svojo nalogo, ko je neuradno informacijo z dolžno skrbnostjo preverjala tako pri poslancu kot pri pristojni ustanovi, ki je diplomu izdala oz. vodi register diplom in diplomantov. Pri preverjanju informacij, ki vsebujejo hude obtožbe, in preden je te informacije objavila, je novinarka pridobila odziv poslanca, ki ga te informacije zadevajo. Poslanec je bil seznanjen z novinarsko raziskavo. K predložitvi diplome oz. dokazila o diplomi je bil povabljen pred pripravo novinarskega prispevka, pred njegovo objavo in tudi

potem, ko so na pristojni zagrebški fakulteti dvakrat izrecno zanikali, da bi diplomiral pri njih. Priložnosti, da bi zadevo razčistil, ni izkoristil. To je bilo povedano v prispevku 18. marca, in nato še v nadaljevanju.

Menim, da je uredništvo ravnalo prav, ko je informacije sproti dopolnjevalo z novimi dejstvi, kot to terjata načelo celovitega poročanja v nizu dnevnoinformativnih oddaj: v Dnevniku 19. in 20. marca sta bili objavljeni novici, da je poslanec drugim medijem pokazal potrdilo o diplomi. Po prejemu pisnega sporočila iz Zagreba 22. marca, da je poslančev dokument pristen, in ko je tega dne in 24. marca poslanec stopil pred novinarje in pokazal potrdilo, pa je bilo občinstvo z obsežnima prispevkoma seznanjeno tudi s temi informacijami.

Menim, da se je uredništvo odločilo prav, ko je občinstvu podrobno predstavilo potek novinarske raziskave, ki je privedla do razkritja, kakor tudi dileme, ki so se pojavile po preobratu oz. pojavu novih dejstev. Menim pa tudi, da je zamudilo priložnost, da bi informacije o tem posredovalo s potrebno čustveno in kritično distanco. V sklepnih novinarskih prispevkih (22. in 24. marca) so se prepletala sporočila fakultete (prej in potem), odzivi oz. izjave poslanca (prej in potem) ter novinarkine poklicne sodbe in vprašanja. Pri tem posebej **poudarjam razliko med poklicno, novinarsko sodbo, ki jo novinar sme izreči, če iz relevantnih dejstev izhaja kot logični sklep, in komentarjem oz. osebnim mnenjem, ki ga novinar ne sme izrekati, saj je lahko posledica enostranskih pogledov na določena vprašanja.** V poročilih je dovoljeno izrekati poklicne sodbe, ni pa dovoljeno mešanje subjektivnih in objektivnih (komentatorskih in poročevalskih) prvin. Zaradi zasnove prispevka (nekaj o novih dejstvih in nekaj o dosedanji raziskavi oz. dilemah) in ker je prispevek pripravila novinarka, ki je raziskovala domnevno nepravilnost in o njej tudi poročala, pa se je pri občinstvu lahko ustvaril vtis, da vztraja pri prvotnih informacijah in razkritju, da ne sprejema novih dejstev, da o njih dvomi, jih subjektivno komentira in je do njih pristranska. Poudarjam, da k vtisu pristranskosti lahko prispeva tudi uporaba besed ali prijemov, značilnih za poročevalski slog posameznega novinarja. Kot sem že večkrat poudarila: **v televizijskem (in radijskem) mediju ni pomembno le, kaj se o čem poroča, ampak tudi, kako se to izreče in pove ter kakšen vtis se pri tem ustvari.**

Menim, da bi ločen prispevek, ki bi povzel utemeljenost raziskave, poklicna pravila, ki so bila upoštevana, ter vsebinske in etične dileme novinarke in uredništva lahko bistveno prispeval k razjasnitvi zadeve, brez tveganja, da bi se ustvaril vtis o mešanju dejstev in vrednostnih sodb ali komentiranju novih dejstev. **Menim, da bi bila vsebinska in avtorska razločitev pomembna z vidika transparentnosti, verodostojnosti in zaupanja.**

Uredništvom, ki pripravljajo informativne vsebine, priporočam, da v morebitnih podobnih primerih zagotovijo ločeno posredovanje sklepnih informacij o obravnavani zadevi na eni strani ter pojasnil o medijski raziskavi in morebitnih še odprtih vprašanjih na drugi.

Vodstvu RTV Slovenija priporočam premislek, ali bi bilo z namenom sprotnih razjasnitev uredniških, tehničnih in korporativnih zadev smiselno vzpostaviti spletno stran, namenjeno prav objavi pojasnil, popravkov in opravičil, kot jo poznajo in negujejo različni evropski mediji (t. i. Corrections and Clarifications). Kot možno izhodišče omenjam zdajšnjo spletno rubriko Preveri dejstva.

In še glede opravičila: tudi sama pogrešam takšen epilog zadeve, ko bi se tisti, ki je odgovoren za napako, opravičil tako poslancu kot občinstvu javnega medija. V evropski medijski praksi opravičila programskih ustvarjalcev in medija niso redkost. Primera, ko bi se opravičili za napako drugega (npr. formalnega vira, ki je informacijo posredoval oz. z vsvo odgovornostjo potrdil), nisem našla. Znani pa so mi primeri, ko se je prek medija opravičil tisti, ki se je zmotil, naredil napako, zavajal ali sodeloval v dezinformaciji.

Menim, da se novinarju, uredništvo ali mediju ni treba opravičiti za objavo informacije, ki jo je pisno posredoval uradni pristojni vir. Menim, da novinarka in uredništvo nista imela razloga dvomiti o resničnosti podatkov, pridobljenih pri javni univerzitetni ustanovi, in da so bile informacije uporabljene in objavljene v dobri veri, da je formalni oz. uradni vir, ki jih je posredoval, tudi verodostojen.

Na koncu zapisujem še razmislek o vzporednem dogajanju na družbenih omrežjih. Programski ustvarjalci so me opozorili na pritiske, napade in obračunavanja z novinarko in medijem, nekateri gledalci pa na objave na novinarkinem zasebnem profilu. Kot varuhinja v razpravi o objavah programskih ustvarjalcev na družbenih omrežjih sodelujem le na načelni ravni, ko obraze, glasove in peresa javnega medija vedno znova opozorim na odgovornost do javno zapisane ali izrečene besede ter dolžnost takšnega javnega ravnanja, s katerim ne škodijo lastni verodostojnosti, verodostojnosti programov in ugledu RTV Slovenija. Zavzemam se za ureditev področja, razmejitev javnega in zasebnega, s spoštovanjem temeljne pravice do svobode javne besede.

Tudi tokrat poudarjam, da je v kulturnem dialogu in javni komunikaciji nasploh popolnoma nesprejemljivo izrekanje ali zapisovanje osebnih žaljivk, podajanje pavšalnih, neargumentiranih in podcenjujočih sodb o programskih vsebinah, programskih ustvarjalcih in drugih zaposlenih na RTV Slovenija. Obsojam poskuse instrumentalizacije, sovražni govor, grožnje in blatenje drugače mislečih.

Ilinka Todorovski

varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev

11. april 2021

PRILOGA 3: Čivkanje v oddaji Dobro jutro

Pritožba programske svetnice na oddajo Dobro jutro, 12. 3. in odgovor varuhinje

I. PRITOŽBA

Pozdravljeni, gospa Varuhinja gledalčevih pravic RTV Slovenija, gospa direktorica TV in gospod odgovorni urednik

Pišem Vam kot državljanka, programska svetnica in kot predstavnica civilne družbe. Odločitev, da Vam pišem, je v prvi vrsti, ker se je name obrnilo do tega trenutka 41 ljudi. To ni majhna številka in zato zahtevam resno, strokovno obravnavo, ki bo tudi prinesla nek rezultat.

Zelo dobro veste, da znam ločiti, kdaj je primerno se oglasiti in kdaj ne.

Vendar se moram tokrat v imenu 41 ljudi pritožiti nad skrajno neprimernim komentarjem Mojce Mavec, ki se je v oddaji Dobro jutro, ta petek, 12.3.2021, (ki je sicer odlična, izrazito apolitična, družinska, prijaznega značaja,) zelo na neprimeren način, v posmehljivem tonu ter z omalovažujočo govorico telesa obregnila nad delovanje vlade, ki naj bi na Twitterju na "bedast "čiv-čiv način" " podaljšala epidemijo.

Zaradi tovrstnih "akcij", ki jih izvajajo Vaši voditelji, gostje, kjer se posmehujoče izražajo o trenutno najhujšem globalnem problemu in ukrepih, ki jih sprejemajo skoraj vse vlade na svetu, se epidemija ne umirja, ker s tem RTV Slovenija signalizira narodu, da je to nepomembno in nenevarno za življenja in zdravje.

S takimi neprimernimi, nedopustnimi in sprevrženimi dejanji dejansko ogrožate narod in se posmehujeta vsem, ki so izgubili življenje zaradi Covida.

Vlada s pomočjo posvetovalne ekipe za Covid in s celotnim zdravstvenim sistemom skuša čimprej premagati epidemijo in rešiti naš narod. Tudi s podaljšanjem epidemije.

Zato je tokratno obnašanje Mojce Mavec, ki jo sicer visoko cenim kot voditeljico in sem presenečena nad tokratnim "hudim spodrslijajem", nedopustno in omalovaževanje truda celotnega sistema, ki se bori proti Covidu je nekaj, kar je potrebno resno prediskutirati in potrebno je tudi sprejeti neke konsekvence.

Prosim za konstruktivno, kulturno obravnavo tega primera in v upanju, da bo oddaja Dobro jutro ostala ena najboljših oddaj RTV Slovenija, ki je do zdaj odlično opravljala svoje poslanstvo, tudi v Covid-časih, Vas lepo pozdravljam.

Mag.art. Alenka Gotar

19. 3. 2021

II. ODGOVOR

Spoštovana gospa Alenka Gotar,

zahvaljujem se za pismo, v katerem ste opozorili na programsko vsebino v oddaji Dobro jutro, 13. marca. Vaš odziv se nanaša na voditeljičin uvodni nagovor ob 7. uri, ko je dejala:

»'Na Gregorjevo — otec, še veš? — se ptički ženili so, za šolskim vrtom v mejici gostili se, pili so....'. Ja, če danes opazite nenavadno veliko ptičkov okoli sebe, ne pozabite, da je prišel njihov veseli dan ljubezni, danes praznujemo Gregorjevo, slovensko valentinovo, ko se ptički ženijo, dan, ki ga je tako lepo opisal tudi pesnik Oton Župančič v svoji pesmi Duma.

In bolje, da čivkajo ptički, kot pa naša vlada po Twitterju: ste opazili, čivk čivk, pa so spet kakšni novi ukrepi, 30 dni epidemije...

Bomo mi kar pri dnevu ljubezni ostali, namreč danes godujejo tudi vsi Gregorji, čestitke vsem.«

Po vašem mnenju je šlo za neprimerno programsko vsebino, uperjeno zoper vlado oz. vladne ukrepe, na kar so vas opozorili tudi drugi; kot ste zapisali, ste v zvezi s tem prejeli 41 sporočil.

Pismo s predlogom za obravnavo ste naslovili na varuha, poslali pa še na druge naslove. Odgovarjam samo vam, saj v skupinskem dopisovanju ne sodelujem.

Seznanjena sem z odgovorim, ki vam ga je poslala voditeljica oddaje, prav tako prejemnica vašega pisma. Menim, da je v njem celovito in razumljivo pojasnila osebno videnje napovedi oddaje oz. poskusa hudomušnega spomladanskega nagovora občinstva ter tudi ustrezno poudarila svojo osebno in poklicno vlogo v osveščanju ljudi o koronačasih in pričakovanem odgovornem ravnanju ljudi.

Formalni odgovor pa so pripravili v uredništvu Programa plus, v okviru katerega nastaja oddaja. Odgovorni urednik **Rok Smolej** in urednica uredništva jutranjih oddaj **Daša Lamut Prosen** sta zapisala:

»Najprej bi želeli pojasniti, da pripomba Mojce Mavec, ki jo problematizira programska svetnica, ni bila del teksta ali scenarija, ki bi bil pripravljen vnaprej, temveč je šlo za pripombo voditeljice, ki je med oddajo nastala spontano. To sicer pri oddaji v živo, ki teče kar 3 ure, ni nič nenavadnega, voditelji se seveda odzivajo s spontanimi reakcijami, pri čemer vsaka beseda ne more biti določena vnaprej, ko je izrečena, pa gre nepovratno v televizijski eter. Pri sto in sto izrečenih besedah v oddaji v živo, dan za dnem, leto za letom se seveda zgodijo tudi spodrsaljaji, in v tem smislu je odgovornost voditeljev živih oddaj ogromna.

Voditeljico smo seznanili s pritožbo svetnice, napisala je obširno pojasnilo, v katerem navaja, da je v konkretnem primeru šlo za »hudomušno besedno igro, primerjavo čivkanja ptic za enega najlepših slovenskih praznikov, gregorjevega, ter čivkov vlade

na Twitterju.« Navaja še, da njen namen nikakor ni bil žaliti ali se posmehovati, še najmanj vladnim ukrepom za zajezitev epidemije, ki jih tudi sama spoštuje in o njih preko svojega javnega delovanja ves čas osvešča tudi javnost.

Menimo, da je bila voditeljičina formulacija v oddaji za pritožnico moteča, ker je šlo za odklik od siceršnje taktnosti in prijaznosti voditeljice, lahko se tudi strinjamo, da je bila pripomba neposrečeno izrečena glede na žanr in namen oddaje, saj se oddaja Dobro jutro na noben način ne ukvarja s satiro, še najmanj politično. Pri tem sicer izraz »bedast« s strani voditeljice ni bil uporabljen, izraz »čivk« pa je povsem primerna slovenska različica izraza za twitanje in na podlagi tega izraza ne gre sklepati, da je bila voditeljica posmehljiva.

Neposredno v uredništvo na konkretno izvajanje Mojce Mavec nismo prijeli pritožb, kar nakazuje vsaj na to, da njeno izjavo lahko razumemo na različne načine, tudi kot razočaranje, da epidemije kljub ukrepom še vedno nismo premagali in je podaljšana. Prav gotovo je bil voditeljičin namen že takoj zjutraj gledalce informirati, da je epidemija podaljšana, vendar pa bi – in tu pritrjujemo pritožnici - lahko to ubesedila na drugačen način.

Pri tem upoštevamo, da je pravica do nestrinjanja z vladajočimi ena od ključnih demokratičnih vrednot in da so tudi vladni ukrepi za zajezitev epidemije in njihov način komuniciranja z javnostjo gotovo lahko predmet kritičnega pogleda, pomemben pa je način, kontekst, žanr oddaje, argumentacija.

Ob obravnavi tega primera smo upoštevali tudi dejstvo, da voditeljica Mojca Mavec z oddajo Dobro jutro sodeluje že 10 let, z RTV Slovenija pa še precej več, v okviru našega uredništva je svoje delo vedno opravljala profesionalno in skrbno, gledalci jo izjemno dobro sprejemajo. V času epidemije, posebej prvega vala, je kot voditeljica odigrala ključno vlogo, pomemben doprinos jutranjih oddaj k televizijskemu programu javne televizije v času epidemije pa je opazil in pohvalil tudi programskih svet oz. njegova komisija.

Zato smo voditeljico izrecno opozorili na naše zgornje ugotovitve in od nje dobili zavezo, da jih bo pri svojem voditeljskem delu pozorno upoštevala.«

Menim, da odgovoru uredništva težko dodam kar koli vsebinskega.

Menim, da ni šlo za kršitev standardov in meril, denimo načela dobrega okusa ali načela nepristranskosti, temveč za premalo domišljeno voditeljsko intervenco, ki jo je del občinstva lahko razumel narobe in si o njej ustvaril vtis, kot bi šlo za vpletanje aktualne politike v nepolitično oddajo ali izrekanje odklonilnega stališča do epidemioloških ukrepov ali celo – kot razberem iz vašega pisma – kot politično stališče do vladnih ravnanj.

Menim, da je voditeljsko intervenco, ki se stika z žgočimi aktualizmi, potrebno skrbno premisliti in v uredništvu vnaprej »preizkusiti«, ali bo imela dobrodušen in humoren učinek, kot je bilo mišljeno, ali jo je mogoče razumeti tudi drugače oz. narobe.

Sestavni del medijskega dela je namreč tudi zavedanje, da se pomen povedanega lahko razlikuje zaradi različnih horizontov pričakovanja občinstva. Torej glede na to, kdo in s kakšnimi pričakovanji posluša ter si o tem ustvarja mnenje.

Kot so me opozorili, so posamezni vplivneži na družbenih omrežjih povedano slišali in označili kot izjavo »koronabedakinje«, kar je skrajno žaljiva oznaka, govori pa tudi o tem, da lahko isto stvar različni ljudje razumejo različno. Ko sem namreč sama v generacijsko in mnenjsko povsem različnih krogih »preizkusila« razumevanje te intervence, so jo poslušalci brez izjeme razumeli kot domisljico, s katero je voditeljica povedala to, kar si državljani želimo, in sicer, da bi bilo čim manj (vladnih ali drugih) sporočil, ki bi nas seznanila s slabimi koronskimi novicami, katerih posledice so nove omejitve. Seveda ne gre za reprezentativen vzorec. Smiselno pa je dodati, da na varuhov naslov v zvezi s konkretno vsebino ni prispela nobena kritika ali pritožba. A tudi tega dejstva ni mogoče razlagati kot empirični dokaz o tem, da so voditeljičino intervenco vsi razumeli tako, kot je bila mišljena. Kakor tudi 41 opozoril, ki ste jih prejeli, ni mogoče razumeti, kot da so jo vsi razumeli narobe.

Mimogrede omenjam, da sem v minulih 10 dneh prejela okoli 100 sporočil, v katerih gledalci zahtevajo, naj se medij postavi proti cepivom/cepljenju (in preneha »lagati« o obstoju bolezni in koristih cepiv), vendar tega števila ne morem razumeti ali razlagati kot večinskega mnenja ljudi. Tisti, ki so tako pisali, pač tako mislijo, ali pa so jih k temu spodbudili narekovalci na družbenih omrežjih. S tem hočem poudariti, da iz samega števila odzivov ni mogoče sklepati o upravičenosti pritožb ali teži morebitnega spodrseljaja.

Prav tako se ne bi mogla strinjati, da bi bil takšen sentiment nasprotnikov cepljenja (ali drugih javnozdravstvenih ukrepov za zajezitev epidemije) kakor koli napajan skozi vsebine javnega medija, ki – prav nasprotno – o tako pomembni javnozdravstveni temi poroča ekstenzivno in intenzivno, predvsem pa z vso odgovornostjo, s posredovanjem sporočil stroke, znanstvenih dejstev in javnozdravstvenih smernic.

Dodajam še, da sem se poglobila tudi **v jezikovni vidik zadeve**. Ali je beseda čivk (čivkanje) posmehljiva? Odgovor je nikalen. Glagol čivkati je v besedišče slovenskega jezika uvrščen tudi v pomenu tvitati. Za uveljavitev slovenskega prevoda angleške besede, ki pomeni uporabo globalnega družbenega omrežja Twitter, so si sicer prizadevali tudi jezikoslovci. Drži pa, da čivkanju ni uspelo spodrinuti bolj uveljavljene tujke tvitanje. Voditeljica je različne pomene glagola (spodaj kopiram pomene iz eSSKJ) povezala v besedno igro, pri tem pa – kot kaže vaša pritožba – očitno podcenila dejstvo, da beseda nosi tudi druge ekspresivne pomene, zaradi česar bi jo kdo lahko razumel narobe.

Menim, da si gledalci ne bi želeli, da bi voditelji sproščenih, družinskih, jutranjih, razvedrilnih in drugih podobnih oddaj iz strahu pred morebitno napako opustili sproščen voditeljski

pristop, ki dopušča domislice, igre besed, zbadanje, blag humor itd., in se zatekli v predvidljiv, suhoparen formalizem, saj bi zaradi tega trpela tudi zasnova oddaje, kakršna je Dobro jutro.

Kljub temu uredništvu **priporočam**, da se pri obravnavi tematik, ki se dotikajo vsakdanjih aktualno-političnih tem, kakor tudi drugih tematik, ki imajo potencial kontroverznega in delitvenega, vselej posvetujejo med seboj, pretehtajo in »preizkusijo« učinke, četudi gre zgolj za drobno voditeljsko intervenco. Iz uredniškega odgovora izhaja, da bodo tako tudi ravnali.

S tem mnenjem in priporočilom oz. odgovorom v celoti bom seznanila uredništvo Programa plus.

Upam, da ste iz uredniškega in mojega obsežnega pojasnila izluščili odgovor na vaše dileme.

Lep pozdrav,

Ilinka Todorovski

Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev RTV Slovenija

16. 3. 2021

čivkati čivkam
[čivkati]
nedovršni glagol

Pomen

1. oglašati se s kratkimi, visokimi glasovi, značilnimi za ptico

► sam. beseda v imenovalniku + **glag.**

Na drevju so **čivkali** ptiči in na trati so se pasle ovce.

► prisl. + **glag.**

Na bližnjem figovcu je veselo **čivkalo** na stotine vrabcev.

1.1. ekspresivno **oglašati se s temu podobnimi zvokilz** podrastja **čivkajo** škržati. Vstal je in v žepu mu je začel **čivkati** pozivnik kakor kak negoden ptiček. Nikakor nisem mogla zaspiti nazaj. Vse prej kot pomagala je moževa budilka, ki je vztrajno **čivkala**.

1.2. ekspresivno **peti, govoriti s temu podobnim glasom** Začela je **čivkati** pesem in jo grozovito popačila, saj njene glasovne zmožnosti niso dosegale stratosferskih višin izvirnika. Še malo sta **čivkala**, vendar hripava ostala na koncu brez glasu.

2. ekspresivno **vztrajno, vsiljivo govoriti, pripovedovati, ponavljati kaj** O tem, da je treba nekaj ukreniti, že dolgo vsi **čivkajo**. Vsi politiki in razne menedžerske eminence že mesece **čivkajo**, da je kriza priložnost. Danes vsi **čivkajo**, kako se nam godi krivica.

3. ekspresivno **z zadržkom, navadno na zahtevo govoriti, pripovedovati kaj za koga neugodnega**

► glag. + **glag.** v nedoločniku

Ko se bodo določeni ljudje pri nas otresli strahu, bodo začeli **čivkati** in povedali vse.

4. ekspresivno **objavljati krajše zapise, komentarje, mnenja, zlasti na družbenem omrežju**
Twitter Se bo kje na Twitterju kaj **čivkalo** o današnji skupščini? Še naprej bom **čivkala** na blogu, objavljala fotke, dobro opravljala delo v službi in si tako širila krog poznanstev ter stala za tem, kar delam. Celo ameriški predsednik **čivka** na Twitterju.

www.fran.si, zajem 26. 3. 2021

PRILOGA 4: O razmerju med glasnostjo TV-programa in oglasov

Odgovor Marka Vogrinca, mojstra zvoka specialista, TV Produkcija:

»Propagandna sporočila (reklame), ki so med oddajami na TVS, so narejena izven naše hiše. Za ves ta material veljajo strogo določena pravila, ki jih lahko najdete tukaj:

https://www.rtv slo.si/files/marketing/navodila_za_dostavo_oglasnega_materiala_na_tv_slovenija_junij_2017.pdf,

in jih povzemam:

Zvok je v datoteki zapisan kot stereo par. Če datoteka vsebuje več kot dve tonski sledi, ostale sledi (3, 4, 5, 6, 7, 8) ne smejo imeti zvočne vsebine (mute). Stereo zapis je definiran: kanal 1 (Ch1)= levo in kanal 2 (Ch2)=desno orientiran. Stereo aspekt je v fazi. Zvokovni zapis je PCM, 16 ali 24-bitni, z vzorčenjem 48kHz. Nivo glasnosti programskih vsebin mora ustrezati priporočilu EBU R128: Loudness -23.0 LUFS \pm 0.5 LU, Maximum True Peak -1dBTP.

<https://tech.ebu.ch/docs/r/r128.pdf>

Ves oglasni material, ki ga sprejmemo na TV Slovenija, gre skozi QC (quality control – preverjanje kakovosti). Vsa neustrezna vsebina se zavrne oziroma vrne v popravek.

Ker je podana ocena gledalca, da se vsa oglasna vsebina med komercialnimi prekinitvami zvišana za »vsaj 10 dBA« je kolega vzorčno preveril vsebine v QC za nekaj časa nazaj. Naše meritve trditve gledalca ne podpirajo. Upam si trditi, da je ocena podana pavšalno, na pamet in ne temelji na podlagi kakih meritev. Res pa je, da smo našli nekaj anomalij napovednikov, ki se tudi predvajajo med oddajami/programom, a so odstopanja zanemarljiva in torej bistveno nižja od omenjenih 10 dBA.

Ocena, da neka vsebina presega drugo v glasnosti za 10 dBA pomeni v logaritemski skali za faktor 10. V pomoč posredujem spodnjo povezavo:

<https://pulsarinstruments.com/en/post/understanding-decibels-decibel-scale-and-noise-measurement-units>

The basic rules for working with decibels

Change in dB	Change in sound energy
3 dB increase	sound energy is doubled
3 dB decrease	sound energy is halved

Change in dB	Change in sound energy
10 dB increase	sound energy is increased by a factor of 10
10 dB decrease	sound energy is decreased by a factor of 10
20 dB increase	sound energy is increased by a factor of 100
20 dB decrease	sound energy is decreased by a factor of 100

RTV Slovenija uporablja priporočilo EBU R128 za glasnost od leta 2017 oziroma 2014, ko smo pričeli z implementacijo starejše verzije navodila za dostavo oglasnega materiala.

Ta veriga delovnih postopkov in predvajanja domala v celoti dosega zastavljen nivo glasnosti po EBU R128.

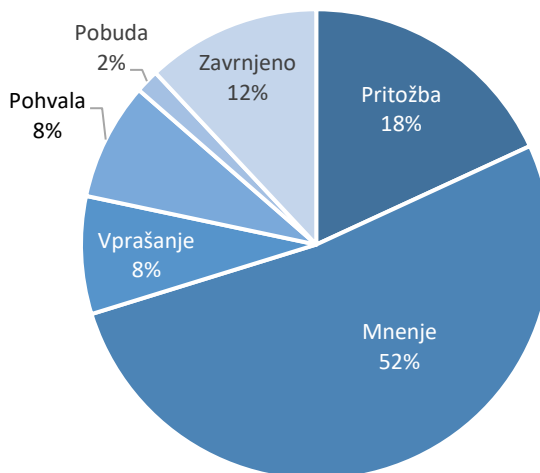
Za podrobnejši odgovor bi moral gledalec podati bolj konkretne podatke brez posploševanja (10 dBA na vseh vaših kanalih), npr. kako je prišel do vrednosti 10 dBA?«

STATISTIKA

	MAREC 2021	FEBRUAR 2021	MAREC 2020
TELEVIZIJA SLOVENIJA			
SKUPAJ	98	81	199
Informativni program	51	46	129
Kulturno umetniški program	7	11	25
Razvedrilni program	13	4	7
Športni program	6	3	4
Program plus	6	3	11
Ostalo	15	14	23
REGIONALNI CENTER / TV program	0	0	1
Televizija Koper	0	0	1
RADIO SLOVENIJA			
SKUPAJ	22	9	14
Radio Prvi	17	6	7
Val 202	2	1	5
Ars	0	0	1
Ostalo	3	2	1
MMC			
SKUPAJ	19	12	11
Novinarske vsebine	11	4	2
Uporabniške vsebine	8	6	7
Storitve	0	2	2
PROGRAMI ZA NARODNOSTNI MANJŠINI			
SKUPAJ	1	1	0
TV Capodistria	1	1	0
RTV SLOVENIJA			
SKUPAJ	169	43	106
Jezikovna kultura	7	7	9
Oglaševanje	4	1	9
Dostopnost in prilagojeni programi	0	1	10
RTV prispevek	0	3	5
Tehnične zadeve	6	5	5
RTV SLO - splošno	112	10	45
Varuhinja	2	2	0
Ostalo	1	1	1
Zavrnjena obravnava	37	13	22
VSI ODZIVI	309	146	331

Statistika po vrsti odziva

SKUPAJ	309
Pritožba	56
Mnenje	161
Vprašanje	25
Pohvala	25
Pobuda	5
Zavrjneno	37

SKUPAJ	309
Elektronska pošta	242
Spletni obrazec	26
Pismo	0
Telefon	40
Na pobudo varuhinje	1

